

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Naturavdelningen
Örjan Nilsson
orjan.nilsson@lansstyrelsen.se

BESLUT
2024-09-16

Diarienummer
511-4038-2016

Sida
1(12)

Bildande av Hindens revs naturreservat i Lidköpings kommun

Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Hindens revs naturreservat
Naturvårdsregister-ID:	2000574
Kommun:	Lidköping
Areal (ha):	377,0 hektar, varav 324,4 hektar vatten
Lägesbeskrivning:	Cirka 17 km nordväst om Lidköping
Markägarkategori:	Enskilda ägare och staten
Fastighets- och sakägare:	Enligt sakägarförteckning (bilaga 5)
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Beslut om bland annat bildande

Länsstyrelsen förklarar det område som avgränsats på kartan i bilaga 1a som naturreservat. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken.

Namnet ska vara Hindens revs naturreservat.

Beslutet riktar sig till allmänheten, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Länsstyrelsen fastställer skötselplanen enligt bilaga 3 för naturreservatets långsiktiga vård. Beslutet är fattat med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Länsstyrelsen upphäver med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken följande områdesskydd:

- Naturreservatet Hindens rev enligt 8–10 §§ naturvårdslagen den 18 september 1986, dnr 11.12111-2035-86 (16FS 1986:38).
- Naturvårdsområdet Hindens udde-Svalnäs enligt 19 § naturvårdslagen den 25 januari 1989, dnr 231-22-88 (16FS 1989:19), i de områden som ligger inom det nu bildade naturreservatet.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är följande:

- Bevara ett geologiskt värdefullt område med en orörd randmorän som ingår i den mellansvenska israndzonen.
- Bevara och utveckla ett växtekologiskt intressant område med flera olika strandtyper och en kraftigt exponerad vegetation, med en tydlig zonindelning.
- Bevara och utveckla naturvärden i områdets varierade sötvattensmiljöer, vilka bland annat är viktiga lek- och uppväxtområde för fiskfaunan i Vänern.
- Bevara en oexploaterad skärgårdsmiljö som är viktig för bland annat fågellivet.
- Bevara och utveckla naturvärdena i områdets skogsmiljöer.
- Bevara och utveckla ett område av stor betydelse för det rörliga friluftslivet.

Syftet ska uppnås genom följande:

- Vatten- strand- och landmiljöer skyddas från olika typer av exploatering.
- Största delen av områdets vatten-, strand- och skogsmiljöer lämnas att utvecklas fritt.
- Vissa äldre tallar, samt ekar, oxlar och andra lövträd hålls fria från konkurrerande vegetation genom återkommande röjning av inväxande gran, och glänthuggning.
- Restaurering kan genomföras av skogsmark med lägre naturvärden genom naturvårdsinriktade skötselåtgärder såsom plockhuggning, röjning och/eller bränning.
- Vädjandeskyltar, om att hänsyn ska tas till fågellivet, vid till exempel aktiva fiskgjusebon, sätts upp om behov uppstår.
- Parkeringsplats, stigsystem och informationstavlor iordningställs och underhålls.
- Stödordningar för det rörliga friluftslivet, i form av exempelvis avfallsbehållare, dass och grillplatser kan anläggas om och när det bedöms motiverat.

Beslut om föreskrifter

Länsstyrelsen beslutar att följande föreskrifter ska gälla i naturreservatet. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (7 kap. 5 § miljöbalken)

Inom naturreservatet är det förbjudet att göra följande:

1. Uppföra byggnad eller annan anläggning, eller ändra utformning eller användning av byggnad eller annan anläggning så att dess påverkan på området ökar.
2. Borra, spränga, gräva, schakta, muddra eller påla eller bedriva täkt av något slag, även husbehovstäkt.
3. Anlägga väg, parkeringsplats, stig eller luftledning.
4. Anordna deponi eller annat upplag, fylla ut eller tippa massor.
5. Påverka områdets hydrologi genom att dika, dämna, avleda, omleda eller valla in.
6. Anlägga stängsel eller hägnad eller bedriva bete.
7. Avverka, gallra, röja, ta bort eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar, oavsett om de står upp eller ligger ner.
8. Använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, kalk eller gödsel.
9. Odla vattenlevande organismer.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det också förbjudet att göra följande:

10. Anlägga ny kabel, rör eller ledning med annan sträckning än i befintlig ledningsrätt.
11. Uppföra jakttorn eller annan anläggning för jakt, eller röja siktgator för jakt.
12. Ändra utformningen av vatten- eller avloppsanläggning så att dess påverkan på området förändras.
13. Utföra vasslätter på en yta större än 0,1 hektar.
14. Bekämpa invasiva främmande arter med metoder som är förbjudna enligt föreskrifterna A2 eller A8.

Undantag

Föreskrifterna enligt A ovan gäller inte i följande fall:

1. När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår under förpliktelserna enligt 7 kap. 6 § miljöbalken i Länsstyrelsens beslut (se punkt B nedan).
2. När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, åtgärda träd som förvaltaren bedömer utgör en påtaglig risk för skada på människor eller egendom.
3. Vid reparation, underhåll, trädsäkring, eller ombyggnad av befintlig väg, luftledning eller ledning i mark för vatten, avlopp eller bredband gäller inte föreskrifterna A2, A7 och A12. Markskador ska då om möjligt undvikas, men uppkommer markskador ska de repareras.
4. För räddningstjänst, kustbevakning, sjukvårdstjänst eller polis i samband med utryckning eller verksamhetsutövning.
5. Föreskriften A7 gäller inte på den öppna gräsmarken mellan Nolbacka 1:43 och sjön, markerade på kartan i bilaga 1c.
6. Föreskriften A7 gäller inte vid skötsel eller underhåll av Hindens båk. Träd och buskar får tas bort i anslutning till båken samt vid röjning av befintliga siktgator. Enstaka träd och buskar får också tas bort längs vandringsleden fram till Hindens båk, om det behövs för att komma fram med arbetsredskap, byggnadsmaterial eller liknande.
7. Föreskriften A2 gäller inte vid underhåll av befintliga inseglingsrännor för båtar till fastigheterna Nolbacka 1:44, 1:45 eller 1:46.

B. Föreskrifter om förpliktelser att tåla intrång (7 kap. 6 § miljöbalken)

Detta gäller hela naturreservatet där inget annat anges.

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande åtgärder genomförs för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. Naturreservatets gränser märks ut i terrängen.
2. Informationsskyltar sätts upp och underhålls.
3. Vandringsleder, rastplatser och eldstäder med tillhörande anordningar anläggs och underhålls på de platser som är markerade på kartan i bilaga 1b och 1c.
4. Parkeringsplats, avfallsbehållare och toaletter med tillhörande anordningar anläggs och underhålls på de platser som är markerade på kartan i bilaga 1b och 1c.
5. Friställande av träd och röjning av inväxande gran.
6. Träd som har fallit över, eller utgör hinder vid, vägar, hus, friluftsanordningar, fornlämningar eller kulturlämningar flyttas. Riskträd får fällas.
7. Bekämpning av invasiva främmande arter.

8. Körning med motordrivet fordon i samband med skötselåtgärder.
9. Åtgärder för att begränsa eller förhindra storskaliga angrepp av åttatandad granbarkborre, om angreppen riskerar att hota syftet med naturreservatet. Tillåtna metoder är utplacering av fällor, utläggning av fångstvirke, fällning av angripna granar, rotkapning av vindfällda granar och barkning. Fällda träd ska i första hand lämnas inom naturreservatet, men får transporteras ut om natur- eller friluftsvärden påtagligt hotas. Eventuellt fångstvirke ska föras ut ur naturreservatet.
10. Undersökningar av djur-, växt- och svamparter samt av mark- och vattenförhållanden.

C. Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap. 30 § miljöbalken och 22 § förordningen [1998:1252] om områdesskydd enligt miljöbalken med mera)

Inom naturreservatet är det förbjudet att göra följande:

1. På land framföra motordrivet fordon annat än på befintliga vägar.
2. Parkera motordrivet fordon, husvagn eller liknande utanför anvisad parkeringsplats.
3. Övernatta eller ställa upp husvagn, husbil eller liknande för övernattnig.
4. Elda på andra platser än i de eldstäder som är iordningställda och anvisade. Förbudet gäller inte medhavda grillar, gasol- och spritkök eller liknande.
5. Cykla annat än på vägar eller i terrängen markerade cykelleder.
6. Utöva vattensporter som kan störa annat friluftsliv, skada mark eller växtlighet eller störa djurlivet.
7. Lyfta eller landa med luftfarkost.
8. Ta bort eller på annat sätt skada döda träd eller buskar, oavsett om de står upp eller ligger ner.
9. Ta bort, stapla eller flytta sten.
10. Ha hund okopplad. Förbudet gäller inte i samband med skötsel av naturreservatet, jakt eller eftersök av skadat vilt.
11. Så, plantera eller sätta ut arter från samtliga artgrupper.
12. Sätta upp tavla, affisch, skylt eller annan anordning.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det också förbjudet att göra följande:

13. Anordna läger, tävlingar eller andra arrangemang med fler än 100 deltagare.

Undantag

Ordningsföreskrifterna enligt C ovan gäller inte i följande fall:

1. När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår under förpliktelseerna enligt 7 kap. 6 § miljöbalken i Länsstyrelsens beslut (se punkt B ovan).
2. När Länsstyrelsen, eller den Länsstyrelsen utser, genomför naturinventeringar, vilka även kan innebära insamling av arter i vetenskapligt syfte.
3. För räddningstjänst, kustbevakning, sjukvårdstjänst eller polis i samband med utryckning eller verksamhetsutövning.
4. Föreskriften C1 gäller inte jakt- eller fiskerättsinnehavare vid uttransport av fällt vilt, fisk, eller andra transporter för att bedriva jakt eller fiske, under förutsättning att markskador och spårbildning minimeras.
5. Föreskrifterna C1, C2, C8 och C9 gäller inte vid reparation, underhåll, trädsäkring, eller ombyggnad av befintlig väg, luftledning eller ledning i mark för vatten, avlopp eller bredband.
6. Föreskrifterna C1, C2, C8 och C9 gäller inte vid skötsel, underhåll eller tillsyn av Hindens båk. Träd och buskar får tas bort i anslutning till båken samt vid röjning av befintliga siktgator. Enstaka träd och buskar får också tas bort längs vandringsleden fram till Hindens båk, om det behövs för att komma fram med arbetsredskap, byggnadsmaterial eller liknande. Arbetsfordon (fyrhjuling eller liknande) får användas för transport av material, byggställning med mera.
7. Föreskriften C12 gäller inte huvudmannen för Hindens båk (Söne Hembygdsförening) som har rätt att informera om sjömärken och historien kring dessa och de öar som bildar Hindens rev.

Länsstyrelsens bedömning och motivering

Skälen för beslutet

Hindens rev är ett område med mycket höga geovetenskapliga värden. Revet ingår i den mellansvenska israndzonen. Området har även ett stort värde för geovetenskaplig forskning. Det är viktigt att skydda de geologiska formationerna så att de inte skadas av grävning, anläggningsarbeten och liknande. Det gäller även de delar av revet som ligger under Vänerns yta i vattenområdet.

Hindens rev är ett västekologiskt intressant område. De yttre delarna av revet har en kraftig exponering från väder och vind, vilket sätter sin prägel på vegetationen. Revet har en lång strandlinje med flera olika typer av strandmiljöer såsom klappersten, sandstränder, vassar och lövsumpskog som domineras av klibbal. Genom att skog och övrig vegetation i området skyddas i naturreservatet kan naturvärdena bevaras och utvecklas.

Vattenområdet i naturreservatet har höga limniska naturvärden och är bland annat viktiga lek- och uppväxtområden för fisk.

Hindens rev har också ett stort värde för fågellivet. Havsörn, fiskgjuse och lärkfalk syns regelbundet i området. Där förekommer även många fågelarter som inte i sig är knutna till sjöar och stränder. Det är viktigt att friluftslivet i området regleras på ett sätt som gör att störningarna på fågellivet begränsas.

Hindens rev har under lång tid varit ett intressant och uppskattat besöksmål för det rörliga friluftslivet. De flesta upplever revet genom att vandra längs stigen en bit ut på revet, eller rent av ända ut till spetsen vid Hindekraket. Oavsett hur man färdas och oberoende av årstid, ger Hindens rev en fin upplevelse. Genom beslut om naturreservat kan avvägningar göras och anordningar utformas på ett sätt som bevarar och utvecklar det rörliga friluftslivet.

Utökningen av naturreservatet, där även mer skog får ett formellt skydd, bidrar till uppfylla de av Riksdagen antagna miljömålen, *Levande sjöar och vattendrag*, *Levande skogar* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

Det område som ingår i utökningen av Hindens revs naturreservat har hittills ingått i Hindens udde-Svalnäs naturreservat (tidigare naturvårdsområde). Det innebär i praktiken att området hittills har varit skyddat från ytterligare exploatering, men att skogen inte har haft ett formellt skydd. Genom det nya beslutet, stärks föreskrifterna som förhindrar exploatering. Hela Hindens revs naturreservat får nu en viktigt översyn av syfte, föreskrifter samt en ny skötselplan.

En mer utförlig beskrivning av området lämnas i skötselplanen.

Motivering och förtydligande av föreskrifter

Föreskrifterna är de särskilda regler som gäller i naturreservatet. De behövs för att ge området det skydd och den skötsel som krävs för att syftet ska kunna uppnås. I det här avsnittet motiveras, förklaras och förtydligas de föreskrifter som annars kan vara svåra att förstå.

Föreskrifterna syftar till att förhindra olika typer av exploatering på Hindens rev. De höga geologiska värdena gör att det är särskilt viktigt att områdets landformer inte påverkas negativt genom bebyggelse, schaktning, utfyllnad och liknande. De geologiska värde finns givetvis även i den del av revet som ligger under Vänerns yta. Det är därför viktigt att även denna del av revet ingår i naturreservatet och skyddas mot olika typer av exploatering.

Vattenområdet med tillhörande botten är viktiga lek- och uppväxtområden för fiskfaunan i Vänern. Det är viktigt att områdets höga limniska naturvärden skyddas mot muddring och andra typer av exploatering. Några särskilda föreskrifter som reglerar fisket i området bör inte införas i beslutet om naturreservat. Reglerna för fisket i Vänern regleras genom fiskelagstiftning.

Enligt föreskrift A6 förbjuds bete i hela området. Betesdrift är redan förbjudet i det befintliga naturreservatet. Bland annat eftersom det är svårt att förena med alla som vandrar på den smalare delen av revet. Det är rimligt att det av samma skäl blir förbjudet att beta även i den utökning av naturreservatet som görs.

Skogen i området är skyddad från skogsbruk. Enligt föreskrift B5 har förvaltaren rätt att friställa vissa större spärrgreniga träd och röja inväxande gran, för att bevara naturvärdena i området.

Förvaltaren har enligt föreskrift B6 rätt att åtgärda riskträd. Detta innebär inte att förvaltaren är skyldig att inventera om det finns riskträd i området. Däremot har förvaltaren möjlighet att åtgärda träd som den själv upptäcker eller som en markägare eller annan enskild påtalar.

Antalet besökare i området är tidvis stort. C-föreskrifterna syftar till att i vissa delar begränsa friluftslivets påverkan i området. Såväl ur naturvårdssynpunkt som för att vissa typer av friluftsliv inte ska störa eller begränsa andra som besöker området. Enligt föreskrift C3 är det förbjudet att övernatta i området. Det omfattar övernattnig med tält, tarp eller liknande. Vidare är det förbjudet att övernatta på områdets parkeringsplats i husvagn, husbil eller liknande. Länsstyrelsen anser att det är nödvändiga föreskrifter för att begränsa slitaget i området.

Utökningen av Hindens revs naturreservat omfattar inte den avstyckade fastigheten Nolbacka 1:43. Denna fastighet består av en tomt för ett fritidshus. Fastigheten ligger istället kvar i Hindens udde-Svalnäs naturreservat (tidigare naturvårdsområde), och omfattas därmed även fortsatt av de bestämmelser som gäller för naturvårdsområdet.

Konsekvensutredning

Länsstyrelsen bedömer att det saknas skäl för konsekvensutredning av regelgivning, eftersom de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt C innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser. Detta enligt vad som sägs i 3 och 4 §§ förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Beslutets förenlighet med bland annat riksintressen, planer och områdesbestämmelser

Riksintressen

Området ingår i riksintresse för naturvård (NRO Hjortens udde - Hindens rev – Skalunda). Områdets utpekade naturvärden är Geovetenskap, strandskog, flora och vassar.

Området ingår i riksintresse för friluftsliv (Vänern – Kålland och Hindens rev)

Vattenområdet ingår i riksintresse för yrkesfiske (Vänern).

Området ligger även inom riksintresse för totalförsvaret (påverkansområde).

Kommunal Översiktsplan

Kommunfullmäktige i Lidköpings kommun fastställde gällande översiktsplan i oktober 2018. I översiktsplanen redovisas de höga natur- och friluftsvärden som finns på vid Hindens rev. Utökningen av naturreservatet Hindens rev, med skydd av skogen, bedöms vara väl förenlig med gällande översiktsplan.

Befintliga områdesskydd

Utökningen av naturreservatet Hindens rev sker inom det område som hittills omfattats av Hindens udde-Svalnäs naturreservat (tidigare naturvårdsområde). De föreskrifter som gäller inom området innebär i praktiken ett skydd mot ytterligare exploatering i form nya byggnader, schaktning med mera. Motsvarande föreskrifter kvarstår i det nya beslutet.

Områdesbestämmelser

Den del av området som ligger inom utökningen av Hindens revs naturreservat, på fastigheten Nolbacka 1:6, omfattas även av områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (Svalnäs-Hindens rev). Dessa bestämmelser är fastställda av Lidköpings kommun 1999. Utökningen av naturreservatet Hindens rev, med skydd av skogen, bedöms vara väl förenlig med gällande områdesbestämmelser.

Sammanfattningsvis bedömer Länsstyrelsen att naturreservatsbildningen stämmer väl överens med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

Intresseprövning

Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom att bilda naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap. 25 § miljöbalken bedömer Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet. Om det finns synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva beslutet om naturreservatet (7 kap. 7 och 26 §§ miljöbalken).

Skogsvårdslagen

Bestämmelser enligt skogsvårdslagen, skogsvårdsförordningen (1993:1096) eller Skogsstyrelsens föreskrifter gäller inte om dessa strider mot föreskrifterna för naturreservatet. Detta framgår av 4 § skogsvårdslagen (1979:429).

Annan lagstiftning gäller

Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet gäller annan lagstiftning, till exempel följande:

- Miljöbalkens bestämmelser om strandskydd, generella biotopskydd och vattenverksamhet.
- Bestämmelser om artskydd enligt miljöbalken och artskyddsförordningen, till exempel fridlysningsbestämmelser.
- Fiskebestämmelser i Havs- och vattenmyndighetens författningssamling.
- Terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen
- Kulturmiljölagen.
- Jaktlagstiftningen.

- Bestämmelser om skyltning, till exempel lagen med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning.
- Lagen om skydd mot olyckor till exempel generella eldningsförbud och efterbevakningsansvar vid brand.
- Kommunal ordningsföreskrifter.

Beskrivning av ärendet

Hindens udde-Svalnäs naturreservat (tidigare naturvårdsområde) bildades 1986. Skogen är inte formellt skyddad inom detta område. Under 2016 lämnade ägaren till fastigheten Nolbacka 1:6 in en avverkningsanmälan för delar av den skog som ligger i den nordvästra delen av Hindens udde-Svalnäs naturreservat. Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen gjorde en gemensam bedömning av att skogen i området har så höga naturvärden att den bör ges ett skydd. Skydd av skogen ligger väl i linje med Strategin för formellt skydd av skog i Västra Götalands län. Dessutom är området viktigt för det rörliga friluftslivet, med ett stort antal besökare. Ett skydd av skogen är viktigt för det rörliga friluftslivet.

Samråd genomfördes 2016 med markägaren till Nolbacka 1:6. Markägaren anser också att skogen i området bör få ett skydd. Ett avtal om intrångsersättning för skogen har därför tecknats. Länsstyrelsens bedömning är att de befintliga föreskrifterna för Hindens revs naturreservat behöver revideras, samt att området behöver en ny skötselplan. Därför är det, av flera skäl, lämpligt att genomföra skyddet av skogen på Nolbacka 1:6 genom en utökning av Hindens revs naturreservat.

Under arbetet med att revidera föreskrifter och skötselplan har Länsstyrelsen varit i kontakt med Skaraborgs Naturskyddsförening, som tidigare ägde fastigheterna Nolbacka 1:31 och 1:32. Föreningen köpte dessa fastigheter en gång i tiden för att tillgängliggöra och ge området ett visst skydd, innan det att naturreservatet bildades. Under arbetet med revidering av föreskrifterna och en ny skötselplan har Skaraborgs Naturskyddsförening valt att sälja fastigheterna Nolbacka 1:31 och 1:32 till Naturvårdsverket (staten). Detta förenklar Länsstyrelsens förvaltning av naturreservatet.

Den yttre delen av Hindens rev tillhör samfällt fastigheterna Nolbacka 1:9, Nolbacka 1:10 och Skog 2:14. De reviderade föreskrifterna och utökningen av naturreservatet innebär ingen ytterligare begränsning av pågående markanvändning för denna samfällt ägda fastighet. Länsstyrelsens möjligheter förvalta naturreservatet skulle förenklas av om staten kan förvärva fastigheten. En dialog om detta pågår med berörda fastighetsägare detta. Beslut om naturreservatet kan dock tas utan att staten har förvärvat marken.

De yttre delarna av Hindens rev ägs av en samfällighet mellan flera fastigheter. Enligt gällande föreskrifter för naturreservat från 1986 är det redan förbjudet att avverka skog i naturreservatet. De reviderade föreskrifterna medför inga ändringar i denna del. Någon ersättning behöver därför nu inte betalas ut för de fastigheter som redan ingår i Hindens revs naturreservat.

Samtliga berörda mark- och sakägare har förelagts att yttra sig över förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan. Detta enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Myndighetssamråd enligt 25 och 26 §§ förordning om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. har genomförts med Lidköpings kommun, Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges Geologiska Undersökning och Skogsstyrelsen.

Lars Svensson, Eric Haglund, Anna-Lena Haglund, Ulf Skogh, Dödsbo efter Kerstin Jansson, c/o Lars Jansson, Lena Svensson, Jan Svensson, LRF Västra Götaland, Mellersta Götalands jordägareförening, Naturskyddsföreningen Skaraborg, Naturskyddsföreningen Lidköping, Friluftsförbundet Lidköping, Västergötlands Botaniska Förening, Västergötlands Ornitologiska förening, Västgötabergens Svampklubb, SportFiskarna och Anders Larsson (Länsstyrelsens förhandlare) har fått förslaget för kännedom och eventuellt yttrande.

Yttranden har inkommit från Havs- och Vattenmyndigheten, Sveriges Geologiska Undersökning, Skogsstyrelsen och Lidköpings kommun.

Yttranden har även inkommit från följande privata mark- eller sakägare: Anders Söneborn, Simon Andreae, Dödsbo efter Gun Boström c/o Jonas Boström, Söne Hembygdsförening, ÖSS VA Ekonomisk förening, Lars Svensson, Anna-Lena Haglund och Eric Haglund och Dödsbo efter Kerstin Jansson, c/o Lars Jansson.

Inkomna yttranden samt Länsstyrelsens kommentarer är sammanställda i bilaga 4.

Detta beslut ska skickas till sakägare och övriga berörda enligt sändlistan i bilaga 6.

Ersättningstalan

Rätten till ersättning upphör ett år efter att beslut om naturreservat har vunnit laga kraft. Det innebär att om Länsstyrelsen beslutar att bilda ett naturreservat (utan att ersättningsfrågorna är lösta) har parterna ett år på sig att lösa ersättningsfrågan på frivillig väg. Om ni inte kan komma överens om ersättningen under denna tid behöver du som sakägare stämma staten i mark- och miljödomstolen. Annars förlorar du rätten till ersättning. Detta enligt 31 kap. 13 § miljöbalken.

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga ”Så här överklagar du Länsstyrelsens beslut”.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i Nya Lidköpings-Tidningen.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken och 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. träder i kraft den dag som framgår av

kungörelsen i Länsstyrelsens författningssamling och gäller omedelbart även om de överklagas.

De som medverkat i beslutet

I detta ärende har länsöverdirektör Jörgen Peters beslutat. Naturvårdshandläggare Örjan Nilsson har varit föredragande. I ärendets slutliga handläggning har också enhetschef Johan Jannert, vattenhandläggare Pia Frid och länsjurist Linda Granström medverkat.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Hantering av personuppgifter

Information om hur vi hanterar personuppgifter hittar du på
www.lansstyrelsen.se/vastragotaland/personuppgifter

Bilagor

Bilaga 1 Beslutslista (1a, 1b, och 1c)

Bilaga 2 Översiktslista

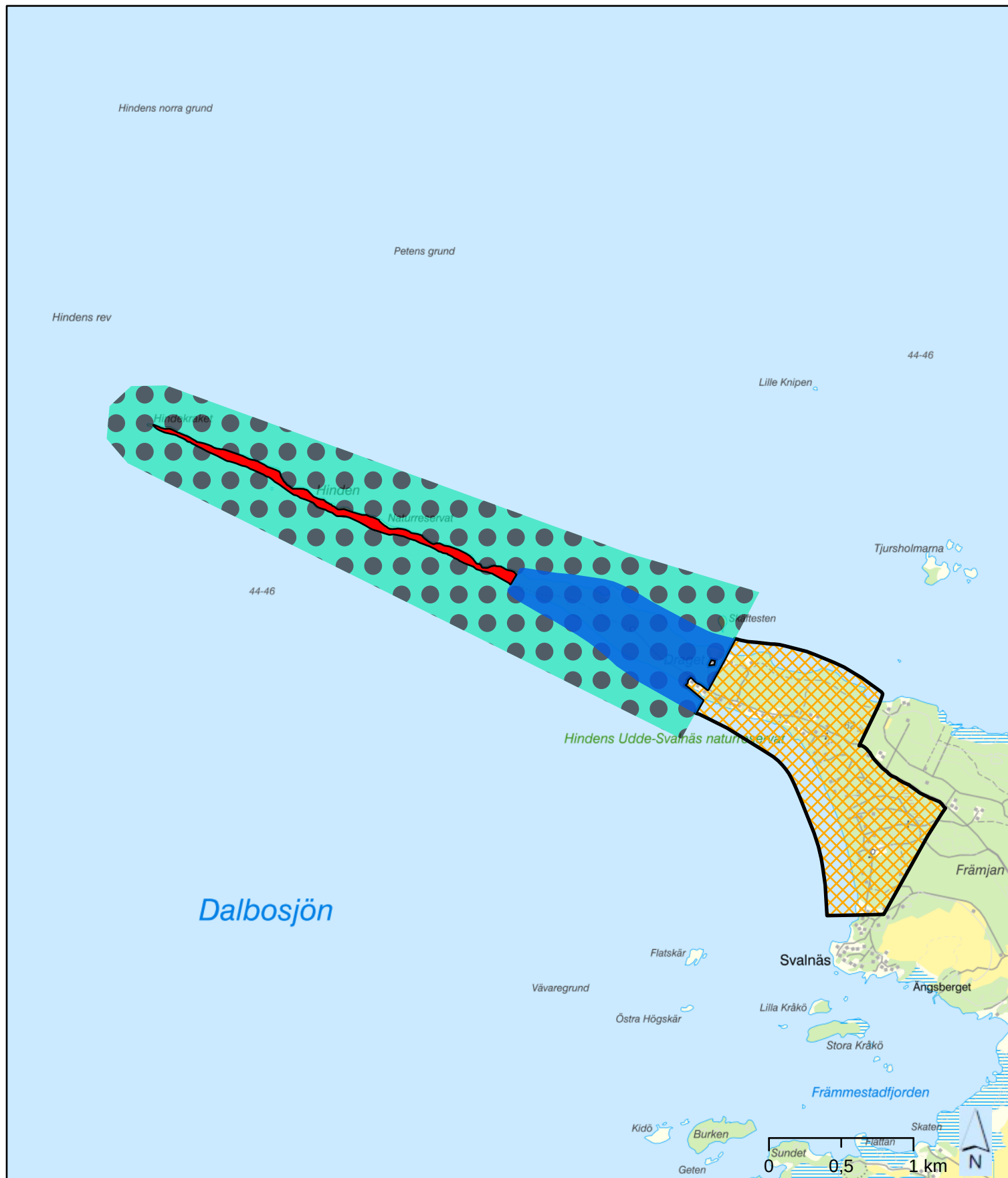
Bilaga 3 Skötselplan

Bilaga 4 Sammanställning av inkomna yttranden

Bilaga 5 Sakägarförteckning

Bilaga 6 Sändlista

Bilaga 7 Överklagandehänvisning

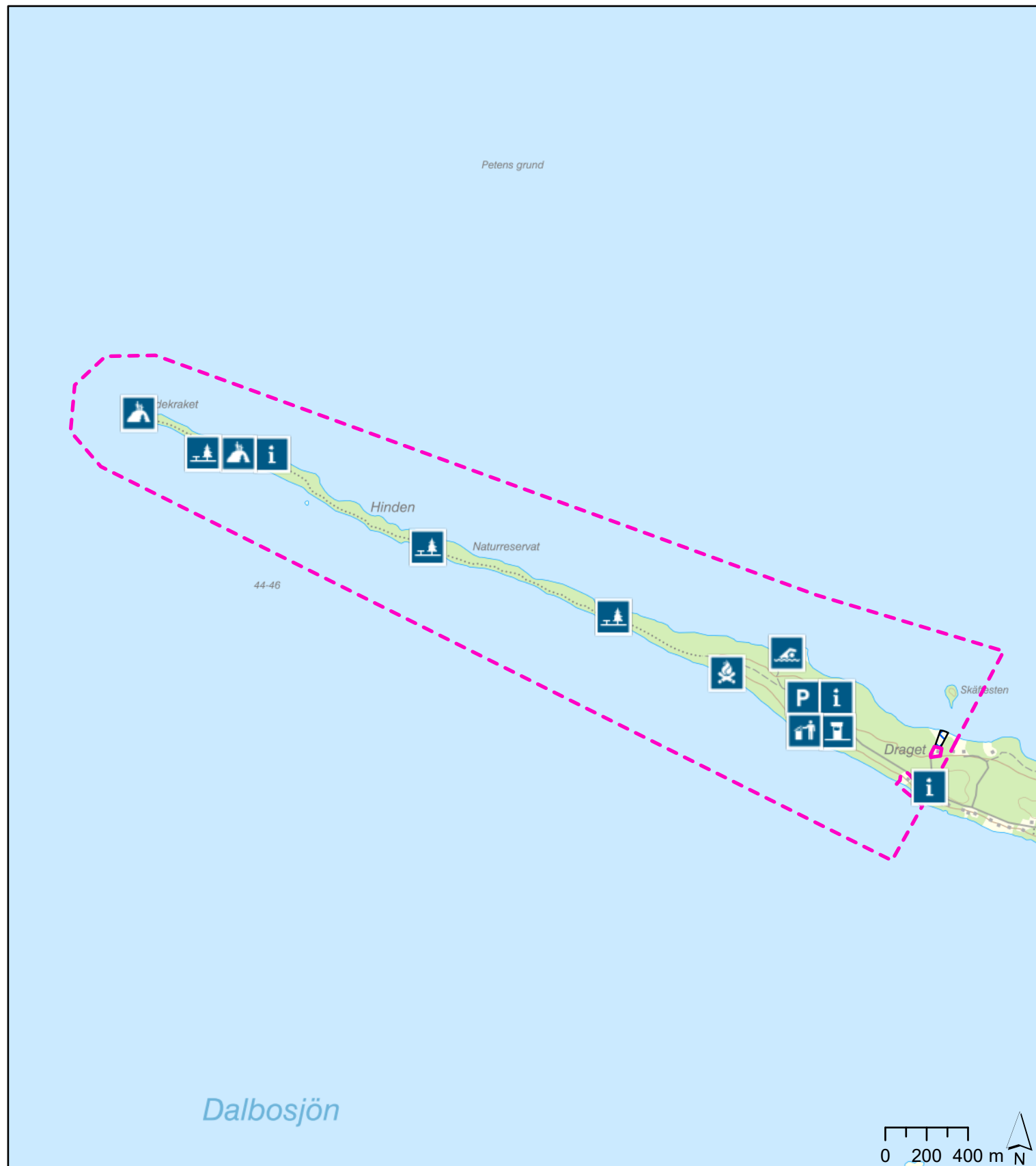
Bilaga 1a, Beslutskarta Hindens revs
Naturreservat , Lidköpings kommun

- Befintligt naturreservat
- Utökning av naturreservat
- Fortsatt naturvårdsområde
- Upphävt naturvårdsområde

Illustrationskarta till beslut om naturreservat
Tillhör Länsstyrelsens beslut om Hindens
revs naturreservat enligt 7 kap 4 §
miljöbalken 2024-09-16, dnr 511-4038-2016

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Bilaga 1b
Beslutskarta Hindens revs Naturreservat
Lidköpings kommun

Illustrationskarta till beslut om naturreservat
Tillhör Länsstyrelsens beslut om Hindens revs
naturreservat enligt 7 kap 4 § miljöbalken
2024-09-16, dnr 511-4038-2016

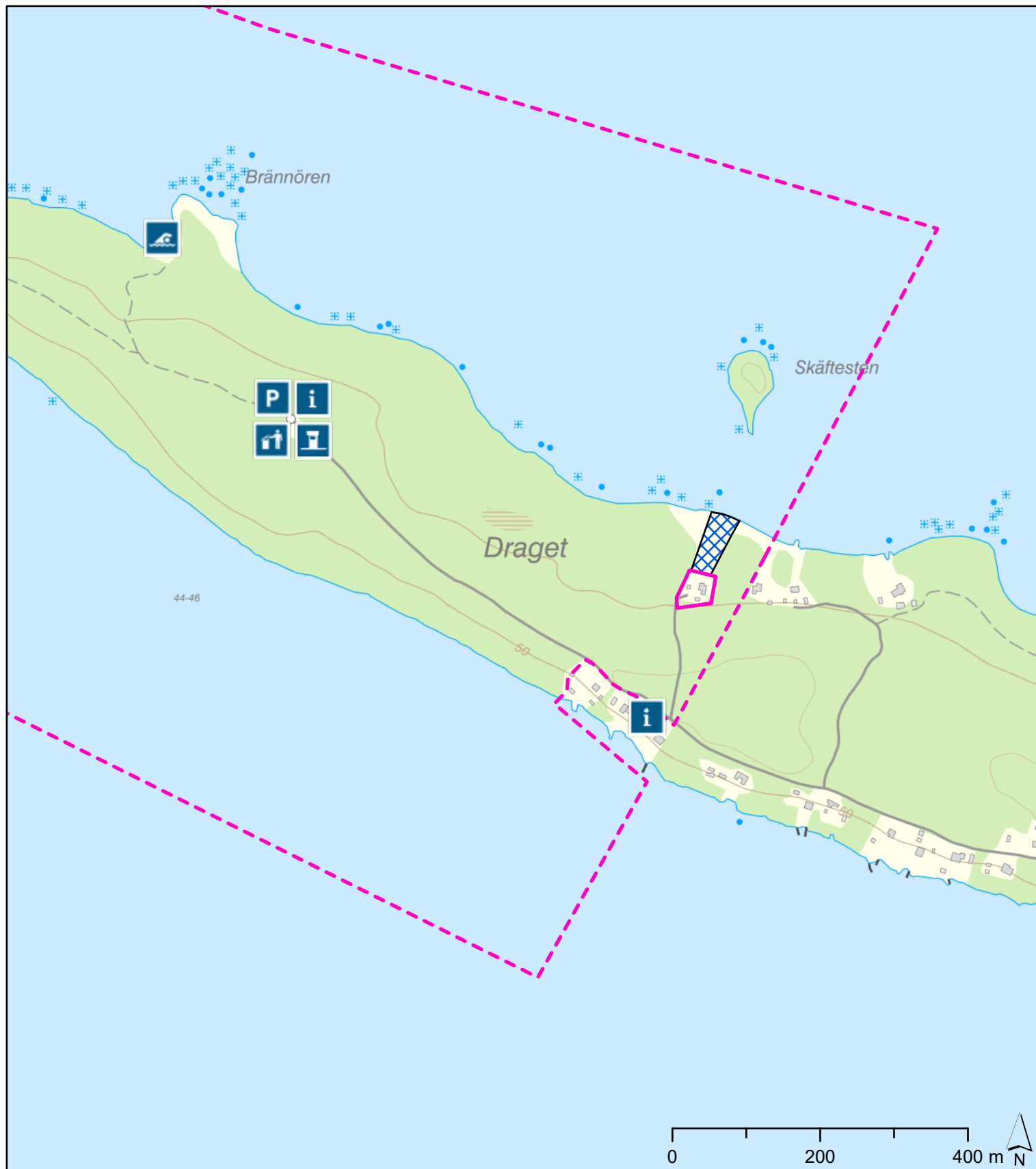
Reservatsgräns

	P-plats		Badplats	Föreskrift A7 gäller inte på den öppna gräsmarken mellan Nolbacka 1:43 och sjön, markerade på kartan i bilaga 1b och 1c. Markägaren har där rätt att genomföra eller upplåta röjning/slätter för att fortsatt hålla ytan öppen.
	Informationsskylt		Eldstad	
	Toalett		Sopkärl	
	Utsiktsplats		Rastplats	

Länsstyrelsen
Västra Götaland

© Länsstyrelsen Västra Götaland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Bilaga 1c
Beslutskarta Hindens revs Naturreservat
Lidköpings kommun

Illustrationskarta till beslut om naturreservat
Tillhör Länsstyrelsens beslut om Hindens revs
naturreservat enligt 7 kap 4 § miljöbalken
2024-09-16, dnr 511-4038-2016

 Reservatsgräns

P-plats	Badplats
Informationsskylt	Eldstad
Toalett	Sopkärl
Utsiktsplats	Rastplats

 Föreskrift A7 gäller inte på den öppna gräsmarken mellan Nolbacka 1:43 och sjön, markerade på kartan i bilaga 1b och 1c. Markägaren har där rätt att genomföra eller upplåta röjning/slätter för att fortsatt hålla ytan öppen.

Länsstyrelsen
Västra Götaland

© Länsstyrelsen Västra Götaland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Bilaga 2

Översiktskarta till beslut om Hindens revs
naturreservat

Tillhör Länsstyrelsens beslut om
naturreservat enligt 7 kap 4 § miljöbalken
2024-09-16, dnr 511-4038-2016

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Naturavdelningen
Örjan Nilsson
orjan.nilsson@lansstyrelsen.se

Bilaga 3a

SKÖTSELPLAN
2024-09-16

Diarienummer
511-4038-20

Sida
1(31)

Skötselplan för Hindens revs naturreservat i Lidköpings kommun

Hindens rev från ovan. Foto Svante Hultengren

Vandringsled på Hindens rev. Foto Länsstyrelsen

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
BILAGOR.....	3
1. Sammanfattning	4
1.1. Syfte.....	4
1.2. Fakta om området och dess skötsel	5
2. Beskrivning av området	5
2.1. Uppgifter	5
2.2. Allmän beskrivning av området	6
2.3. Mark- och vattenanvändning – då och nu	6
2.4. Bevarandevärden	7
2.4.1. Biologiska bevarandevärden	7
2.4.2. Geovetenskapliga bevarandevärden.....	7
2.4.3. Limniska bevarandevärden	8
2.4.4. Kulturhistoriska bevarandevärden	9
2.4.5. Friluftslivsvärden	10
2.5. Övrig bebyggelse och anläggningar	12
3. Skötsel och bevarandemål	14
3.1. Indelning av skötselområden.....	14
3.2. Bevarandemål	14
3.3. Allmänt om skötseln.....	14
3.4. Konsekvenser av klimatförändringar	15
3.5. Skräp i Vänern.....	15
3.6. Övrigt.....	16
3.7. Skötselområden med mål och åtgärder	17
Skötselområde 1	17
Skötselområde 2.....	18
Skötselområde 3.....	22
Skötselområde 4.....	22
Skötselområde 5.....	23
3.8. Forn- och kulturmiljövård	24
4. Friluftsliv	25
5. Gränsmarkering	26
6. Uppföljning.....	26
6.1. Dokumentation av skötselåtgärder	26
6.2. Bevarandemål och gynnsamt tillstånd.....	26
6.3. Revidering av skötselplanen.....	26
7. Planerad förvaltning.....	26
8. Referenser	28
Bilaga 3a.....	29
Tabell 1 Arter	29
Tabell 2 Naturtyper	30

BILAGOR

Bilaga 3a: Tabell 1 Arter
 Tabell 2 Naturtyper

Bilaga 3b: Skötselområden

Bilaga 3c Skötselområden (östra delen)

Bilaga 3d Naturtyper

Bilaga 3e Anordningar

Skötselplanen är uppdelad i två delar, A och B. Den första delen är en beskrivande del. Där anges bland annat naturreservatets syften och vilka natur- och bevarandevärden som finns i naturreservatet. Den andra delen av skötselplanen beskriver naturreservatets bevarandemål och hur naturreservatet ska skötas.

DEL A – Hindens rev

Skötselplanen beskriver vad som ska göras i naturreservatet samt när och hur ofta det ska göras. Den fastställer också vad som är viktigast att göra om naturreservatsförvaltaren, det vill säga den som är ansvarig för områdets skötsel, behöver prioritera. Skötselplanen vänder sig främst till naturvårdsförvaltare och markägare, men också till övriga intressenter.

1. Sammanfattning

1.1. Syfte

Syftet med naturreservatet är följande:

- Bevara ett geologiskt värdefullt område med en orörd randmorän som ingår i den mellansvenska israndzonen.
- Bevara och utveckla ett växtekologiskt intressant område med flera olika strandtyper och en kraftigt exponerad vegetation, med en tydlig zonindelning.
- Bevara och utveckla naturvärden i områdets varierade sötvattensmiljöer, vilka bland annat är viktiga lek- och uppväxtområde för fiskfaunan i Vänern.
- Bevara en oexploaterad skärgårdsmiljö som är viktig för bland annat fågellivet.
- Bevara och utveckla naturvärdena i områdets skogsmiljöer.
- Bevara och utveckla ett område av stor betydelse för det rörliga friluftslivet.

Syftet ska uppnås genom följande:

- Vatten- strand- och landmiljöer skyddas från olika typer av exploatering.
- Största delen av områdets vatten-, strand- och skogsmiljöer lämnas att utvecklas fritt.
- Vissa äldre tallar, samt ekar, oxlar och andra lövträd hålls fria från konkurrerande vegetation genom återkommande röjning av inväxande gran, och glänthuggning.
- Restaurering kan genomföras av skogsmark med lägre naturvärden genom naturvårdsinriktade skötselåtgärder såsom plockhuggning, röjning och/eller bränning.
- Vädjandeskyltar, om att hänsyn skall tas till fågellivet, vid till exempel aktiva fiskgjusebon, sätts upp om behov uppstår.

- Parkeringsplats, stigsystem och informationstavlor iordningsställs och underhålls.
- Stödanordningar för det rörliga friluftslivet, i form av exempelvis avfallsbehållare, dass och grillplatser kan anläggas om och när det bedöms motiverat.

Naturresevatets syften styr vilka föreskrifter (regler) som gäller i naturresevatet och ifall skötsel behövs för att syftena med naturresevatet ska kunna uppfyllas.

1.2 Fakta om området och dess skötsel

Hindens rev är ett känt landmärke i södra Väneren och ett uppskattat besöksmål för det rörliga friluftslivet. Från geovetenskaplig synpunkt är Hindens rev viktigt för förståelsen av den mellansvenska israndzonen, som har sin fortsättning i södra Norge och i södra Finland.

Vegetationen på de yttre delarna av revet domineras av buskar och låga träd. Påverkan från vind och vågor är påtaglig. Längre åt sydost blir revet bredare och skogen högre. Strandzonen är dock fortfarande påtagligt påverkad av vind och ett varierat vattenstånd i Väneren med flera äldre strandlinjer.

Områdets skötsel bör i stort vara inriktad på fri utveckling för vegetationen. Viss luckhuggning kring äldre träd och röjning av inväxande gran bör genomföras. Vandringsleder och stigar i området ska underhållas för det rörliga friluftslivet.

Hindens rev är ett mycket populärt utflyktsmål för det rörliga friluftslivet. Flest besökare är det under sommarhalvåret. Men även vintern lockar många besökare, vackra formationer av is och snö kan bildas längs revets stränder.

2. Beskrivning av området

2.1. Uppgifter

Namn:	Hindens rev
Beslutsdatum:	2024-09-16
Areal:	377,0 ha, varav vatten 324,8 ha
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Lidköping
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Västra Götalands län
NVR id:	200574
Ägandeförhållanden:	Enskilda ägare och staten

2.2. Allmän beskrivning av området

Vandringsled på Hindens rev
Foto Länsstyrelsen

Grov tall spärrgrenig tall.
Foto Länsstyrelsen

Hindens rev är den yttre delen av en mer än 10 km lång moränrygg som sträcker sig ut i Vänern i nordvästlig riktning från Kållands halvö. Ryggen sträcker sig ut i Vänern och bildar där ett mäktigt undervattensrev. Den fortsätter sedan på andra sidan Dalbosjön i Dalsland där moränryggen kallas Hjortens udde. Hindens rev ingår som en viktig del i den mellansvenska israndzonen. Den består av ett antal ändmoräner som avsattes för cirka 12 000 år sedan i slutet av den senaste istiden.

Hindens rev är från geologisk synpunkt ett mycket bra och pedagogiskt exempel på formen och uppbyggnaden av en ändmorän. Exponeringen från vind och vågor har gjort att flera olika strandlinjer har bildats. Vid extremt högvatten i Vänern, skärs revet av och bildar fem mindre öar.

Sydvästra sidan av revet sluttar relativt brant ner i sjön och är ofta kraftigt exponerad för sydvästliga vindar. Den nordöstra sidan är flackare och där når vegetationen närmare vattnet. De geologiska förutsättningarna gör att Hindens rev har en intressant och unik zonerings av olika strand- och vegetationstyper.

Hindens rev täcks idag till stor del av skog.

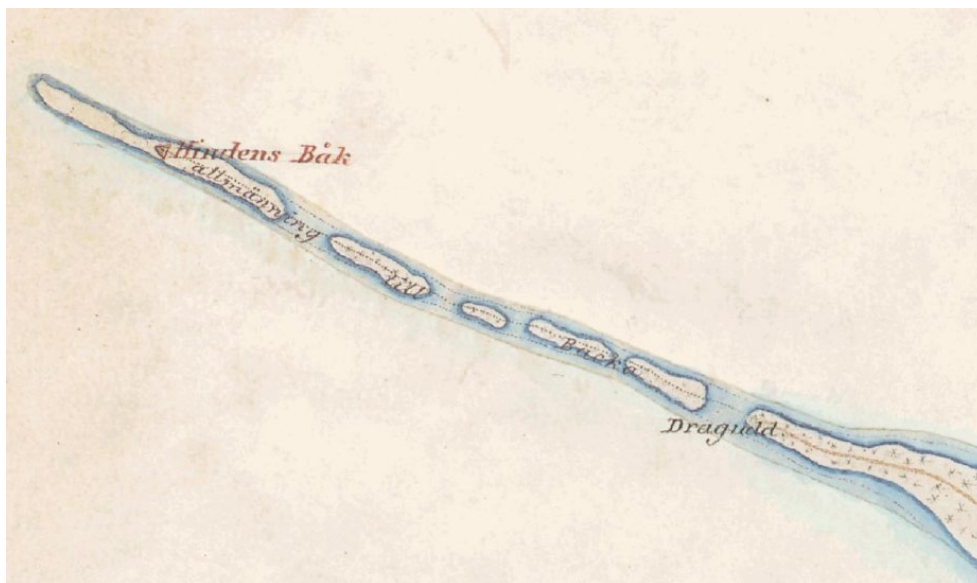
2.3. Mark- och vattenanvändning – då och nu

Hindens rev betades fram till början av 1900-talet. Därefter har buskar och träd gjort att vegetationen blivit mer sluten på framförallt de inre delarna av revet. Där finns fortfarande många spärrgreniga träd så som tall, oxel och ek, vilka är tecken på ett tidigare öppnare trädbärande betat landskap. Stora uppslag av fågelbär, rönn och asp, bland enbuskar och nypon, visar att skogen är inne i en tydlig succession. När det gäller växtarter i fältskiktet finns inte många hävdgynnade arter kvar idag. Det väderexponerade läget bidrar sannolikt till igenväxningen med träd går långsammare än det annars skulle ha gjort.

De yttre delarna av revet är en samfällighet (allmänning). Det var säkerligen förhållandevis enkelt att hålla djur på revet eftersom djuren kunde dricka ur sjön och ett relativt kort stängsel behövdes för att hålla djuren kvar på revet.

De yttre delarna av revet har idag mestadels låga träd och buskar. Längre in på revet blir träden varefter högre. Ett visst skogsbruk har bedrivits där fram tills den nu aktuella utökningen av naturreservatet.

Vattnen runt Hindens rev nyttjas för fiske.

Hindens rev på Häradskartan från mitten av 1800-talet

Före regleringen av Vänerns vattenstånd på 1930-talet var Vänerns vattenstånd återkommande högre än idag. Ovanstående karta från 1800-talet visar att den yttre delen av revet tidvis kan utgöras av fem mindre öar.

2.4. Bevarandevärden

2.4.1. Biologiska bevarandevärden

Hindens rev är ett växtekologiskt intressant område. De yttre delarna av revet har en kraftig exponering från väder och vind, vilket sätter sin prägel på vegetationen. I området finns många buskar och träd som har blivit knäckta av vinden men ändå lever vidare och skjuter nya toppar. Mängden död ved är bitvis stor. Blandningen av olika ålder på träd, buskar och trädslag är påtaglig. Revet har en lång strandlinje med flera olika typer av strandmiljöer såsom klappersten, sandstränder, vassar och lövsumpskog som domineras av klibbal.

Hindens rev har också ett stort värde för fågellivet. Havsörn, fiskgjuse och lärkfalk syns regelbundet i området. I området förekommer även många fågelarter som inte i sig är knutna till sjöar och stränder.

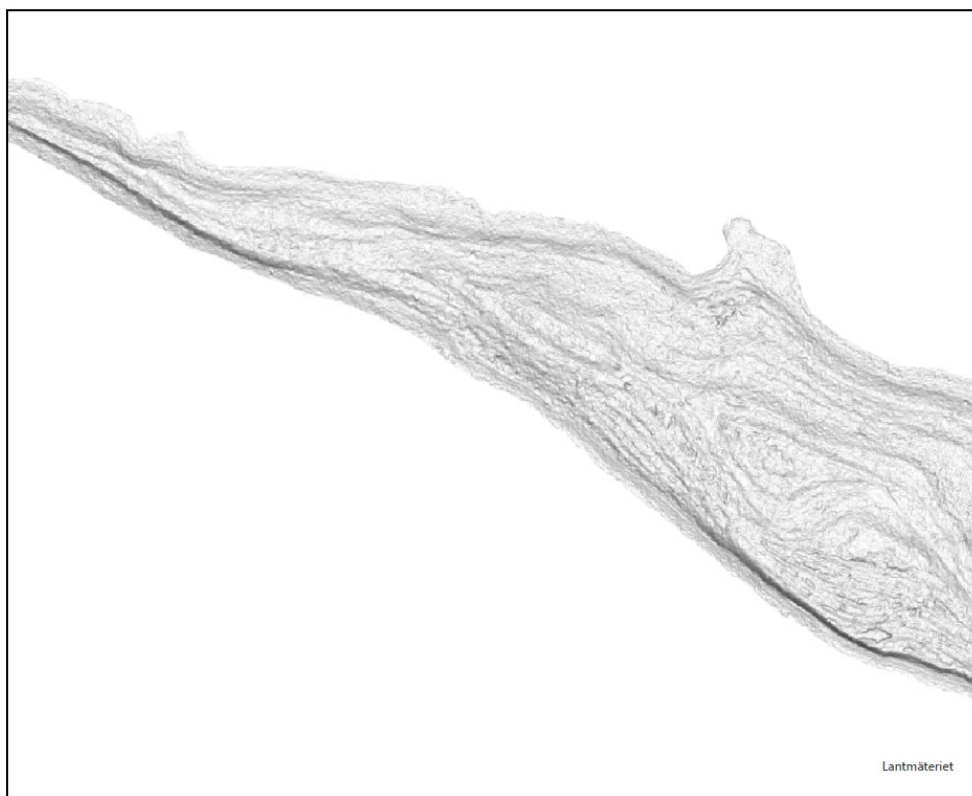
2.4.2. Geovetenskapliga bevarandevärden

Hindens rev är ett område med mycket höga geovetenskapliga värden. Revet ingår i den mellansvenska israndzonen. På revet finns ett flertal fossila strandlinjer. Med sin placering i landskapet har Vänerns vatten, sedan istiden, svallat ut en hel del

finare material i de lägre delarna av revet. De geovetenskapliga värdena är även höga i den delen av revet som ligger inom vattenområdet under Vänerns yta. Hindens rev utgör ett värdefullt pedagogiskt område för lärande om geologi. Området är viktigt för geovetenskaplig forskning.

I stort är de geologiska bildningarna relativt orörda, men på vissa ställen har bildningarna skadats av små ytliga täkter av svallat grus. Även vägen och parkeringsplatsen i området har haft viss negativ påverkan på de geologiska värdena. Man bör undvika att anlägga ytterligare parkeringsytor, med anslutande vägar, i området i framtiden, eftersom det riskerar att skada de geologiska värdena.

Under arbetets gång med utökningen av naturreservatet har det framförts förslag om att man på stora delar av revet borde avverka träd och buskar, för att synliggöra de geologiska formationerna i form av ändmorän, fossila strandlinjer m.m. Detta skulle även öppna upp fler siktlinjer i området. För att en sådan åtgärd ska bli bestående torde bete i så fall behöva återupptas i delar av området. Av flera praktiska och ekonomiska skäl bedöms återupptaget bete för närvarande som svårt att genomföra. Frågan kan möjligen lyftas i en framtida revidering av skötselplanen.

På en karta med höjdmodellen syns fossila strandlinjer och andra geologiska former

2.4.3. Limniska bevarandevärden

Vattenområdet i naturreservatet, med tillhörande bottnar, har höga limniska naturvärden. I området finns viktiga lek- och uppväxtområden för Vänerns fiskfauna. Hindens rev sträcker sig flera kilometer ut i Vänern. Det medför även att det bildas stora arealer (325 hektar) med varierande bottenstruktur. Från storblockig botten till sten, grus och sand. Vid främst den norra sidan av revet finns även något finkornigare bottnar, där det i vissa delar växer bladvass. Den vanligaste vindriktningen i område är från sydväst. Det finns därmed även en viss

variation i området mellan en kraftigt vind- och vågexponerad strand på södra sidan och något läigare förhållanden nordost om revet. Det bidrar till en biologisk mångfald i områdets vattenmiljöer.

2.4.4. Kulturhistoriska bevarandevärden

Hindens rev, eller ”Hinna” som man säger lokalt, utgör ett känt landmärke i Vänern. Sedan långa tider har det för sjöfolk varit viktigt att runda Hindens rev på säkert sätt på resan till eller från Vänersborg. Säkerligen är det också många skutskeppare och fiskare som genom håren har kunnat söka sig visst lä bakom Hindens rev, beroende på vindriktning.

Den yttersta udden på Hindens rev kallas för Hindekraket. Nordväst om Hindekraket, liksom i anslutning till själva revet, finns det flera registrerade kulturlämningar i form av båtvrak.

Drygt 500 meter sydost om Hindekraket finns en stor båk (sjömärke). Hindens båk finns markerad redan på häradskartan som är upprättad under mitten av 1800-talet. Hindens båk ägs och sköts numera av Söne Hembygdsförening. Båken har idag inte samma betydelse för sjöfartens säkerhet i området som den hade en gång i tiden. Av kulturhistoriska skäl är det dock viktigt att Hindens båk sköts och underhålls. Det är av kulturhistoriska skäl även viktigt att återkommande siktröjning i anslutning till båken genomförs. Så att den syns tydligt även från sjön.

Hindens båk, Foto Länsstyrelsen

Drygt 2 500 meter sydost om Hindekraket ligger Dragudden. Revet är här relativt lågt och knappt 50 meter brett. Enligt uppgift har fiskare här dragit sina båtar över revet, för att komma till andra sidan utan att behöva runda hela revet. Här har

stenar plockats bort och plockats om för att underlätta draget av båtar. Man bör också ha i minnet att vattenståndet i Vänern före regleringen på 1930-talet, ofta var högre än idag. Här fanns eventuellt också anordningar byggda i trä som underlättade draget av båtar. Men några spår av dessa syns inte idag.

Här passerar stigen Dragudden, Foto Länsstyrelsen

Strax norr om den inre delen av revet ligget en mindre ö som kallas Skäftesten. Enligt en historia i bygden kallas den så för att man förr i tiden här skiftade roddare vid årorna när man rodde från Dalsland för att besöka kyrkan i Skarlunda.

2.4.5. Friluftslivsvärden

Hindens rev har under lång tid varit ett intressant och uppskattat besöksmål för det rörliga friluftslivet. De flesta upplever nog revet genom att vandra längs stigen en bit ut på revet, eller rent av ända ut till spetsen vid Hindekraket. Men många upplever också Hindens revs säregna utseende genom att åka runt revet med båt, kajak eller med långfärdsskridskor. Oavsett hur man färdas och oberoende av årstid så ger Hindens rev en fin upplevelse.

Flest besökare är det under sommarhalvåret, men även andra årstider lockar många besökare. Under vintern händer ibland att is pressas upp på revets stränder, och ibland bildar höga och vackra isformationer, vilket kan ge besökarna fina naturupplevelser.

Hindekraket mot nordväst. Vid horisonten skymtar Dalsland. Foto Länsstyrelsen

Hindekraket mot sydost. Vid horisonten skymtar Kålland. Foto: Länsstyrelsen

Områdets höga värden för det rörliga friluftslivet var ett av motiven till att området skyddades med en fridlysning 1958 och blev naturreservat 1970. Över tid har Hindens rev lockat allt fler besökare. Det märks inte minst genom att den nuvarande parkeringen ofta är full av bilar samt att stigarna i området blir allt mer vältrampade.

Hindens rev är numera ett besöksmål som lockar besökare från hela landet och även en hel del utländska gäster. En bidragande faktor till det är också att Hindens rev numera marknadsförs som ett fint besöksmål på olika hemsidor, tidningar böcker med mera.

Det är viktigt att framtida besökare också ska kunna få en fin upplevelse av området. I denna skötselplan har därför särskild vikt lagts vid att hitta bra avvägningar mellan anordningar för friluftslivet och tillgängligheten för besökare. Befintlig parkering liksom vägen med tillhörande mötesplatser ska underhållas väl.

Vandringen från nuvarande parkering ut till Hindekraket är drygt 3,5 km, enkel väg. Närmast parkeringen är stigen relativt slät och lättvandrad, men längre ut blir den ojämnare med en del stenar och rötter. Den känsla av "orördhet" som man kan känna på Hindens rev gör att det inte är lämpligt att grusa upp eller jämna till stigen i den yttre delen. Den som besöker området får gå här efter naturens förutsättningar. Det är sannolikt svårt för rörelsehindrade, besökare med barnvagn och liknande att gå ända ut till Hindekraket.

På den inre delen av revet finns det på några ställen mindre stigar som leder ner till vattnet, på såväl södra som norra sidan av revet. På norra sidan av revet finns en fin liten sandstrand där det går bra att bada. På den sydvästra stranden, drygt 500 meter från parkeringen, finns en iordningställd grillplats.

Det finns avfallsbehållare anslutning till parkeringen men någon toalett finns för närvarande inte här. Om antalet besökare ökar ytterligare i framtiden kan Länsstyrelsen och kommunen, i samverkan med berörda markägare, överväga att anlägga toaletter i anslutning till parkeringen.

Närmaste hållplats för bussförbindelse finns vid Söne kyrka cirka som ligger drygt 6 km från parkeringsplatsen i naturreservatet. I anslutning till den stora badplatsen vid Svalnäs finns stora parkeringsytor och även på sommarsäsongen toaletter och en del annan service. Det är cirka 3 km från Svalnäs till parkeringsplatsen i naturreservatet.

2.5. Övrig bebyggelse och anläggningar

Naturvårdsverket (staten) äger fastigheterna Nolbacka 1:31 och 1:32. Som markägare och förvaltare av naturreservatet har därför Länsstyrelsen, men även kommunen, rätt att nyttja vägen fram till parkeringsplatsen för tillsyn, tömning av avfallsbehållare med mera. Söne Vägsamfällighetsförening är, enligt uppgift från Lantmäteriet, väghållare fram till det västligaste bostadshuset, på fastigheten Nolbacka 1:44. Andelstalen i samfällighetsföreningen för vägen kan dock behöva räknas om. Inte minst för att antalet besökare till naturreservatet har ökat väsentligt under senare år. Lantmäteriet har en pågående förrättningsprocess kring vägfrågan. Vägen väster om Nolbacka 1:44 nyttjas till helt övervägande del av besökare i naturreservatet. Det är därför rimligt att staten, via Länsstyrelsen, tar ansvar för väghållningen beträffande denna del av vägen.

I den östra delen av området finns en mindre koja och en eldplats. Dessa är inte tillgängliga för allmänheten utan nyttjas och får underhållas av markägaren för jakt. Några fasta jakttorn finns inte i området. Vid behov kan jakträttsinnehavaren ställa upp tillfälliga jakttorn vid enstaka tillfällen.

I den östra delen av området finns ett fritidshus med en avgränsad tomtplats, fastigheten Nolbacka 1:43. Denna fastighet ingår sedan tidigare i Naturvårdsområdet Hindens udde-Svalnäs. Utökningen av Hindens revs naturreservat omfattar inte den avstyckade fastigheten Nolbacka 1:43. Fastigheten ligger istället kvar i Naturvårdsområdet Hindens udde – Svalnäs, och omfattas därmed även fortsatt av de bestämmelser som gäller för naturvårdsområdet.

Mellan fastigheten Nolbacka 1:43 och sjön finns en öppen gräsyta, (skötselområde 5b). Denna gräsyta får även fortsatt hållas öppen av markägaren eller den markägaren upplåter skötseln till.

I naturreservatets östra del finns några ledningar som har ledningsrätt för el, vatten, avlopp och bredbandskanalisering. Dessa ledningar får underhållas i enlighet med gällande ledningsrätt.

DEL B – SKÖTSEL AV HINDENS REV

3. Skötsel och bevarandemål

3.1. Indelning av skötselområden

Indelning av skötselområden utgår från skötselbehovet. Naturreservatet är indelat i fem skötselområden med tillhörande delområden.

Skötselområdena är:

1. Revet med steniga stränder
2. Skog
3. Öar
4. Vatten
5. Parkering och öppna ytor

3.2. Bevarandemål

Bevarandemålen beskriver målsättningen med skötsel och åtgärder för respektive skötselområde. Målen ger en beskrivning av hur det ska se ut när gynnsamt tillstånd råder. De ger också förutsättningarna för den uppföljning som planeras.

3.3. Allmänt om skötseln

Skogen och övrig vegetation i området ska i huvudsak utvecklas fritt.

I de mellersta delarna av naturreservatet finns det en del äldre träd vars utseende och ålder visar att området tidigare har öppnare och betats. Det är spärrgreningar, tallar, oxlar, fågelbär, ekar med flera. Dessa träd är idag i viss mån trängda av inväxande gran, björk och andra trädslag. Grova spärrgreniga träd bör frihuggas för att de ska kunna leva längre. Røjning av inväxande gran bör genomföras vid behov för att gynna andra trädslag.

I den östra delen av naturreservatet finns delområden som tidigare har varit produktionsskog, med en viss dominans av gran. Där bör røjning av yngre gran genomföras för att på sikt skapa en större blandning av trädslag med i första hand lövträd.

Det har tidigare framförts förslag från bland annat geologiskt intresserat håll att man borde avverka merparten av träd och buskar på i första hand de yttre delarna av revet. För att synliggöra de geologiska formationerna på ett tydligare sätt. Men för att en sådan åtgärd ska bli varaktig måste detta kompletteras med ett omfattande bete med nötdjur, får eller liknande. I annat fall kommer revet snabbt växa igen med buskar och efterhand träd. Länsstyrelsen bedömning är att detta skötselalternativ inte är lämpligt att genomföra. Även om revet tidigare har varit mer öppet och betats så har den skogliga utvecklingen nu nått så långt att de skogliga värdena ur naturvårdssynpunkt är betydande. Det stora antalet besökare, på det förhållandevis

smala revet, gör dessutom att det är svårt att kombinera med en omfattande betesdrift med det rörliga friluftslivet.

De limniska naturmiljöerna kräver inga restaureringar eller särskilda skötselinsatser. De limniska naturmiljöerna bör utvecklas fritt.

Området är mycket välbesökt av det rörliga friluftslivet. Det är viktigt att bilvägen fram till parkeringen och vandringsleden hålls öppna och är säkra att använda. Om och när döda träd, vindfällen eller lutande träd uppstår så är det viktigt att dessa åtgärdas. Trädsäkring bör därför genomföras vid behov.

Parkeringsplatsen, med tillhörande skyltar och information, ska utformas och skötas på ett sätt som gör att parkeringsplatsen fungerar bra.

3.4. Konsekvenser av klimatförändringar

Klimatförändringar kan påverka områdets skötsel negativt genom:

- Ökad mängd trädskjukdomar, svamp- och insektsangrepp.
- Ökad igenväxningstakt kring gamla skyddsvärda träd.
- Ökning av främmande, konkurrerande arter

Tänkbara skötselåtgärder för att komma till rätta med eventuella problem orsakade av klimatförändringar:

- *Trädangrepp*: gynnande av efterträdare så att en blandningen av trädslag gynnas, frihuggning kring friska träd.
- *Skyddsvärda träd*: Frihuggning kring skyddsvärda träd.
- *Främmande arter*: Gynna inhemska arter. Bekämpa de oönskade arterna.

En annan påtaglig climateffekt som kan påverka reservatets bevarandevärden är ändrade vattenståndsfluktuationer i Vänern. Dessa är mycket viktiga för att motverka igenväxning av områdets strandzoner. Om vattenståndsfluktuationerna skulle minska ytterligare måste eventuellt manuella åtgärder (röjning) genomföras för att efterlikna dessa fluktuationer.

Det är dock svårt att motverka eventuella effekter av klimatrelaterade förändringar inom ramen för reservatets förvaltning. För att motverka dessa krävs i stället större samhällsinsatser på ett mer övergripande plan.

Den främmande invasiva arter spärroxbär är noterad i området (skötselområde 1). Den bör bekämpas. Eftersom Hindens rev är förhållandevis exponerat för vågor och strömmar finns det viss risk för att andra främmande arter kan spridas till området via flytande frön. Främmande invasiva arter i området bör bekämpas.

3.5. Skräp i Vänern

Hindens rev har en lång strandzon mot såväl söder som norr. Revet har därmed en stor exponering mot vågor och vind. Det gör också att det samlas en hel del skräp

på revet som flytande följer med i sjön. Det stora antalet besökare gör också att viss nedskräpning sker, framförallt vid parkeringen och längs vandringsleden ut på revet. Skräp på stränderna har en negativ påverkan på besökarna upplevelser av området. Skräpet kan även vara farligt för djurlivet genom en risk för att djur trasslar in sig i detta.

På Hindens rev är det motiverat att förvaltaren tar ett särskilt ansvar för att återkommande städa stränder, parkeringen och längs vandringsleden. Samverkan bör ske med Lidköpings kommun. En utgångspunkt bör vara att städning av stränderna sker minst en gång årligen.

3.6. Övrigt

Tillgänglighet

Hindens rev är idag ett mycket populärt besöksmål för det rörliga friluftslivet. Antalet besökare är högst under sommarhalvåret, men även under vintern är det många som besöker Hindens rev. Vandringen från nuvarande parkeringsplats ut till Hindekraket (spetsen på revet) är 3,6 km (enkel väg). Den del av leden som ligger närmast parkeringsplatsen är förhållandevis slät, bred och lättvandra. Men längre ut på revet blir stigen stenigare och smalare. De som har rörelsehinder, har barnvagnar eller liknande får välja att vända en bit ut på revet.

En del av upplevelsen med att vandra på Hindens rev är att man gör det på naturens villkor. Några åtgärder för att grusa upp eller jämna till stigen bör därmed inte göras. Men träd som faller över leden bör kapas av för att behålla den tillgänglighet som finns.

Leden ligger på mark med bra bärighet. Det finns inga blöta områden eller vegetation som på ett tydligt sätt kan skadas av att leden går där. Några spänger eller liknande behöver därför inte anläggas.

Vi tillfällen med särskilt högt vattenstånd i Vänern kan vattnet gå upp så att revet delas av i en eller flera öar. Men några spänger bör inte ordnas för dessa enstaka tillfällen.

Parkering

Nuvarande parkering, tillika vändplan, rymmer maximalt 40-50 bilar, lite beroende på hur man ställer bilarna. Det händer vid enstaka tillfällen att parkeringen är full. Risk finns då för att vissa besökare parkerar på ett sätt, på mötesplatser eller liknande, så att trafiken hindras. För att förebygga detta bör mötesplatserna underhållas väl.

Det är särskilt viktigt att parkeringsplatsen, med tillhörande skyltar och information, utformas och sköts på ett sätt som gör att parkeringsplatsen fungerar bra. Samt att vändplanen är fri. Utryckningsfordon, arbetsfordon och liknande måste alltid kunna komma fram och även vända.

Information bör ange att parkering vid behov även kan ske vid Svalnäs badplats.

Anordningar för friluftslivet

Redan idag är det många besökare i området. Antalet anordningar i form av grillplatser, rastplatser med mera för det rörliga friluftslivet bör hållas på en nivå som inte i sig medför att antalet besökare ökar ytterligare. En stor ökning i antalet besökare skulle kunna medföra att naturupplevelsen för var och en försämras.

Dessutom kan fler anordningar för det rörliga friluftslivet och en ökning i antalet besökare, riskera öka slitage på de geologiska värdena i området.

3.7. Skötselområden med mål och åtgärder

Skötselområde 1

Skötselområde	Areal (ha)	Naturtyp
1	15,5	Sjöstrandssnår
Summa	15,5	

Lövskog med asp i skötselområde 1. Foto Länsstyrelsen

Beskrivning:

Skötselområde 1 är den yttre, relativt smala delen av Hindens rev. Stränderna består av stenar och block från den svallade ändmoränen. På stränderna finns bitvis gles strandvegetation, framförallt på den mindre exponerade norra sidan, med exempelvis bladvass. På den del av revet som ligger över nivån dit Vänerns vattenytan vanligen inte når, består vegetationen av träd, buskar och snår med bland annat asp, fågelbär, rönn, björk och klibbal. Men flera andra trädslag förekommer också såsom oxel, alm, hägg, sälg, hagtorn och tall. I buskskiktet förekommer en hel del nypon, vide och enbuskar samt längs stranden klibbal. Revets exponering för vind och vågor sätter en tydlig prägel på vegetationen. Antalet vindfällen samt knäckta trädkronor och grenar är stort. Den invasiva arten spärroxbär är noterad i området. Den bör bekämpas.

Bevarandemål:

Skötselområdet ska bibehålla sin karaktär med öppna steniga stränder samt i högre lägen, buskar, träd och snår med en stor blandning av trädslag.

Engångsåtgärder:

Siktröjning för Hindens båk.

Ta bort eldstaden vid Hindens båk.

Bekämpa den främmande invasiva arten spärroxbär.

Underhållsåtgärder:

Röjning av vandringsleden från inväxande buskar

Kapning av träd som har fallit över vandringsleden.

Hålla ett stråk vid Dragudden fritt från inväxande träd och buskar för att synliggöra kulturlämningen där.

Bekämpning av eventuella främmande invasiva arter

Skötselområde 2

Skötselområde	Areal (ha)	Naturtyp
2a	9,9	Löv-barrblandskog
2b	10,8	Löv-barrblandskog
2c	2,7	Lövblandad barrskog
2d	0,9	Klibbalstrandskog
2e	2,6	Klibbalstrandskog
2f	5,9	Ungskog
2g	6,0	Barrblandskog
Summa	38,8	

Spärrgreniga tallar i skötselområde 2a som visar att området tidigare har varit en öppnare betad mark. Foto: Länsstyrelsen.

Beskrivning:

Delområde 2a är en varierad löv-barrblandskog. Bitvis dominerar tall och gran. I andra delar är det mest lövträd med en blandning av fågelbär, björk och asp men även visst inslag av lind, alm, hägg, lönn och ask. Längs stranden ökar inslaget av klibbal. Området visar tydliga tecken på tidigare ha varit en öppnare trädklädd betesmark. Det syns bland annat på att det i området finns många grova spärrgreniga, tallar, oxlar och ekar. I delar av området finns det täta snår av enbuskar av vilka de flesta är döda eller döende genom att trädskiktet har slutit sig. Bitvis förekommer en hel del fågelbär. Skogen i delområdet är inne i en tydlig succession vilket gör att buskskiktet med tiden kommer att dö undan och ersättas med träd/skog. Delområdet är förhållandevis exponerat för vind, vilket kommer att forma skogen med vindfällda träd och knäckta grenar. Mängden död ved är relativt stor och ökande, såväl på marker som i trädens kronor.

Delområde 2b är en löv-barrblandskog som domineras björk, asp, tall och gran. Men flera andra trädslag såsom rönn, ek, fågelbär och närmare stranden klibbal, finns också. Även detta delområde visar tydliga tecken från att tidigare ha varit öppnare. Där björk och asp har varit pionjärträd. I delområdet på många ställen gropar i det grus som har svallats fram ur moränen, vilka sannolikt är skapade av äldre husbehovstäckter för grus. Mängden död lövved är stor och kommer att öka ytterligare framöver. Inte minst genom att den sydvästliga vinden kommer åt här och skapar vindfällan.

En gammal oxel vid vandringsleden
i skötselområde 2b. Foto: Länsstyrelsen

Skogsglänta i skötselområde 2c.
(I Svenska Turistföreningens tävling
2019 vann Hindens rev kategori
"Årets Skogsglänta") Foto: Länsstyrelsen

Delområde 2c består av lövbladad barrskog. Den domineras av tall och gran, i olika åldrar, som sannolikt är självföryngrad. Lövträden består i första hand av björk och ek. Under senare år har enstaka granar dött i området på grund av torka och/eller granbarkborrar.

Delområde 2d är en strandskog som domineras av klibbal. I delområdet finns även en fin sandstrand och en stenig udde som i kanterna delvis är beväxt med bladvass. De högre liggande delarna av sandstranden övergår i små öppna gräsytor.

Sandstrand i skötselområde 2d. Foto: Länsstyrelsen

Delområde 2e är en strandskog med mestadels klibbal, på revets norra sida. Mängden död ved är relativt stor och kommer att öka ytterligare med tiden.

Delområde 2f utgörs av en ungskog som är orörd och domineras av björk. Enligt uppgift fanns här tidigare ett granbestånd som fick stora stormskador i början av 2000-talet. Efter det att virket hade tagits omhand har området självföryngrats med i första hand björk. Enstaka andra lövträd och granar förekommer också. I norra delen av delområdet, gränsande till 2e, finns en smal bård av äldre skog, med mestadels tall och gran.

Delområde 2g är en relativt grov barrblandskog. I den västra delen dominerar gran, som sannolikt är planterad en gång i tiden. I den östra delen är andelen grov tall högre. Enstaka björkar finns också i området.

Bevarandemål:

Delområde 2a, Löv-barrblandskog med i huvudsak fri utveckling.

Delområde 2b, Löv-barrblandskog med i huvudsak fri utveckling.

Delområde 2c, Lövblandad barrskog (taiga 9010) med i huvudsak fri utveckling.

Delområde 2d, Klibbalstrandskog med i huvudsak fri utveckling. Samt en öppen sandstrand.

Delområde 2e, Klibbalstrandskog med i huvudsak fri utveckling.

Delområde 2f, Barrblandad lövskog (taiga 9010) med i huvudsak fri utveckling.

Delområde 2g, Barrblandskog (taiga 9010) med i huvudsak fri utveckling.

Engångsåtgärder:

Delområde 2a, frihuggning av grova spärrgreniga träd, exempelvis tallar, oxlar och ekar. Røjning av inväxande gran.

Delområde 2b, frihuggning av enstaka förekommande grova spärrgreniga träd.

Røjning av inväxande gran.

Delområde 2c, røjning av yngre inväxande gran för att gynna tall och lövträd.

Delområde 2d, Røjning av buskar och små träd som skuggar sandstranden/badplatsen. Røjning av inväxande bladvass från sidorna. Ta bort grillplatser som består av lösa stenar eller liknande.

Delområde 2e, inga.

Delområde 2f, viss røjning av ung björk och gran för att gynna andra trädslag.

Delområde 2g, røjning av yngre inväxande gran för att gynna tall och lövträd.

Underhållsåtgärder:

Delområde 2a, fortsatt frihuggning av grova spärrgreniga träd. Røjning av inväxande gran.

Delområde 2b, fortsatt enstaka frihuggning av grova spärrgreniga träd. Røjning av eventuellt inväxande gran. Trädsäkring av stora träd som dör och riskerar att falla över vägen eller parkeringen.

Delområde 2c, fortsatt røjning av inväxande gran.

Delområde 2d, fortsatt røjning av buskar och små träd som skuggar sandstranden/badplatsen. Fortsatt røjning av inväxande bladvass. Ta bort eventuella grillplatser som består av lösa stenar eller liknande.

Delområde 2e, inga.

Delområde 2f, fortsatt røjning av ung björk och gran för att gynna andra trädslag.

Delområde 2g, fortsatt røjning av inväxande gran. Trädsäkring av stora träd som dör och riskerar att falla över vägen eller parkeringen.

Skötselområde 3

Skötselområde	Areal (ha)	Naturtyp
3	0,4	Triviallövskog
Summa	0,4	

Beskrivning:

Skötselområdet är en ö cirka 150 meter norr om själva revet. Trädskiktet domineras av klibbal men asp, björk och andra lövträd förekommer också.

Bevarandemål:

Skogen ska formas av naturliga störningar och intern dynamik.

Engångsåtgärder:

Inga

Underhållsåtgärder:

Inga

Skötselområde 4

Skötselområde	Areal (ha)	Naturtyp
4	322,2	Ävjestrandsjö, Mesotrof sjö (Vatten/Vänern)
Summa	322,4	

Strandzon och öppet vatten mot väster. Foto: Länsstyrelsen

Beskrivning:

Vattenområde med ett djup mellan 0-10 meter. Botten består av sand, grus, stenar och block som vatten och vågor har sorterat fram ur ändmoränen. Längst ut kring revet, inte minst på den södra sidan, är exponeringen för vågor och vattenrörelse stor vilket gör att botten till stor del består av stenar och block. Längs den norra sidan förekommer även vissa sandbottnar. Bladvass förekommer sparsamt i grundare delar på norra sidan. Exponeringen för vågor samt djupförhållanden lär göra att vattenytan inte växer igen med bladvass eller annan vegetation.

Bevarandemål:

Ävjestrandssjö, Mesotrof sjö med fluktuationer i vattenståndet.

Engångsåtgärder:

Inga

Underhållsåtgärder:

Inga

Skötselområde 5

Skötselområde	Areal (ha)	Naturtyp
5a	0,2	Parkering
5b	0,3	Strandzon, övrig
Summa	0,5	

Beskrivning:

Delområde 5a är den befintliga parkeringen som även utgör vändplan.

Delområde 5b är en öppen äng mellan tomtmarken och vattnet. Området hålls fritt från buskar och träd för att behålla utsikten från angränsande tomtmark. Det är markägaren som har rätt att genomföra eller upplåta röjning/slåtter för att fortsatt hålla ytan öppen.

Bevarandemål:

Delområde 5a, parkering samt informationsplats och avfallsstation för besökare på Hindens rev.

Delområde 5b, öppen äng med gräs- och örtvegetation.

Engångsåtgärder:

Delområde 5a, förbättrad grusning av befintlig parkering samt anordningar som gör att fordon parkeras rätt. Nya informationsskyltar. Skyltar som tydligt visar att vändplanen ska vara fri från parkering.

Delområde 5b, inga.

Underhållsåtgärder:

Delområde 5a, fortsatt underhåll av parkering och anordningar.

Delområde 5b, röjning/slåtter vid behov för att bibehålla en öppen äng. (Sköts av markägaren eller den markägaren upplåter skötseln till.)

Det finns avfallsbehållare anslutning till parkeringen (5 a) men någon toalett finns för närvarande inte här. Om antalet besökare ökar ytterligare i framtiden kan Länsstyrelsen och kommunen, i samverkan med berörda markägare, överväga att anlägga toaletter i anslutning till parkeringen.

3.8. Forn- och kulturmiljövård

I naturreservatet finns inga registrerade fornlämningar, men det finns flera kulturhistoriska lämningar. Norr om revet, på Väterns botten, finns en fartygs-/båtlämning samt lämningar från militär verksamhet. Nordväst om Hindekraket och gränsen för naturreservatet finns ett flertal fartygs-/båtlämningar, vilket visar hur farliga dessa farvatten är, eller i varje fall har varit.

Hindens båk är registrerad av Riksantikvarieämbetet som en Sjösäkerhetsanordning (Lidköping Nolbacka 1:9 – husnr 9001). På Hindens rev finns flera stenkummel som enligt uppgift förr har tjänat som ensmärken/sjö märken för båttrafiken.

Vid Dragudden som ligger mitt på mitt på Hindens rev, där det börjar bli smalt (50 meter), finns en registrerad kulturhistorisk lämning i form av ett dragställe för båtar. Enligt uppgift användes detta dragställe förr i tiden av fiskare för att dra båtar från den ena till den andra sidan av revet.

Hindens båk och övriga kulturhistoriska lämningar får hållas fria från inväxande träd och buskar så att de inte riskerar att skadas.

Hindens båk ägs och sköts idag av Söne Hembygdsförening. Föreningen har meddelat att man vill ha möjlighet att inreda och bruka båken som rastplats och vindskydd för besökare. Man vill även kunna informera om båkens historia i anslutning till platsen. Hindens båk blir därmed ett stärkt besöksmål för friluftslivet i området.

4. Friluftsliv

Karta med informationsskylt, vandringsleder/stigar, P-plats och andra anläggningar för friluftslivet finns redovisade i bilaga 3e.

Hindens båk är ett intressant besöksmål för det rörliga friluftslivet. Båken ägs och sköts av Söne Hembygdsförening.

Bevarandemål:

Hindens rev ska vara ett intressant besöksmål för det rörliga friluftslivet. De anläggningar som ordnas i området är i första hand anpassade för de besökare som kommer landvägen med bil, cykel eller går.

I området ska det finnas tre väl underhållna informationsskyltar. Den befintliga P-platsen samt den del av bilvägen som går i naturreservatet ska förbättras och underhållas. Vid parkeringen ska det finnas en avfallsstation. 3,7 km väl underhållen vandringsled/stig ska finnas. En grillplats ska finnas på Hindens revs sydvästra strand. Rastplatser med bänkar och bord ska finnas på tre ställen i naturreservatet.

Engångsåtgärder:

Nya informationsskyltar.

Nya/förbättrade rastplatser med bänkar och bord vid Dragudden samt vid Hindens båk.

Informationstavlor ska sättas upp på de platser som är markerade på karta i bilaga 3e. Tavlorna ska utföras enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar Att skylta skyddad natur. De ska bland annat innehålla karta över reservatet samt beskriva dess syfte, bevarandevärden och gällande föreskrifter för allmänheten. Informationen ska särskilt beskriva områdets geovetenskapliga värden. En engelsk text eller en engelsk sammanfattning ska finnas.

Underhållsåtgärder:

Bilvägen, mötesplatser samt parkeringen i området ska underhållas vid årligen samt vid behov. Informationsanläggningar, vandringsleden samt rastplatser och grillplatsen tillses regelbundet och underhålls vid behov. Avfallsstationen ska skötas/tömmas där Lidköpings kommun är ansvarig.

Hindens rev har flera olika och skiftande naturmiljöer med såväl skog, strandmiljöer som öppen sjö. Därmed finns det många ekologiska nischer i området för bland annat fågellivet. I området ses regelbundet flera hänsynskrävande arter såsom havsörn, fiskgjuse och lärkfalk. Hindens rev är också mycket välbesökt av det rörliga friluftslivet. Inte minst området längs bilvägen, parkeringen och vandringsleden ut till Hindekraket.

Vid planering och skötsel i området av anordningar för friluftslivet är det viktigt att hänsyn tas till fågellivet. Om, när och var störningskänsliga fågelarter väljer att häcka i området går inte alltid att förutse. I förvaltningen av naturreservatet bör man använda information och så kallade "vädjandeskyltar" för att försöka förebygga störningar för känsliga fågelarter. Det bedöms dock inte rimligt att "stänga av" vandringsleden från parkeringen ut till Hindekraket.

5. Gränsmarkering

Reservatets gräns ska märkas ut i fält. Gränsmarkeringar ska utföras enligt Naturvårdsverkets anvisningar ”Att skylta skyddad natur”.

6. Uppföljning

6.1. Dokumentation av skötselåtgärder

Skötselåtgärder som utförs i reservatet bör dokumenteras av den som utför åtgärden. Av dokumentationen bör framgå:

- åtgärd
- plats (skötselområde)
- kostnad
- tidpunkt
- utförare

Åtgärder av restaureringskaraktär bör dokumenteras med foto före och efter åtgärd.

6.2. Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. I en särskild uppföljningsplan kommer målindikatorer att anges. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i skötselplanen uppfylls och att skötseln fungerar. Uppföljningen kommer vara en viktig hjälp för förvaltarens planering av skötselarbetet.

6.3. Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras när uppföljningen indikerar att det behövs.

7. Planerad förvaltning

Förvaltningen av Hindens revs naturreservat bekostas av staten samt Lidköpings kommun. Det är Lidköpings kommun som har ansvar för att avfallsbehållare töms samt att rastplatser och grillplatsen underhålls. Staten har ansvar för övriga delar av förvaltningen. Hindens båk ägs och sköts av Söne Hembygdsförening.

Tabell 1. Sammanfattning och prioritering av skötselplanens åtgärder. Prioritering inom intervall 1-3 där 1 är högsta prioritet att genomföra.

Åtgärd	Skötselområde	När/intervall	Prioritet
Gränsmarkering		År 1	1
Informationsskyltar		År 1	1

Åtgärd	Skötselområde	När/intervall	Prioritet
Underhåll av befintlig parkering, vändplan och bilväg	2, 5a	Årligen samt vid behov	1
Tömning av avfallsbehållare och städning av angränsande ytor	5a	Enligt tömningsintervall och vid behov	1
Underhåll av grillplats	2a	Årligen	1
Röjning av vandringsleden	1, 2	Vid behov	1
Röjning av inväxande gran	2	Vid behov	2
Röjning av buskar och små träd som skuggar sandstranden/badplatsen. Fortsatt röjning av inväxande bladvass.	2d	Vid behov	2
Underhåll av rastplatser med bänkar och bord	1	Vid behov	2
Städning av stränder	1-5	Vid behov	2
Trädsäkring av döda träd som riskerar att falla över vägen, vandringsleder eller byggnader (i eller i angränsning till naturreservatet).	1, 2	Vid behov	2
Siktröjning vid Hindens båk	1	Vid behov	3
Röjning för att bibehålla en öppen äng. (Görs inte av naturförvaltaren. Det är markägaren som har rätt att genomföra eller upplåta röjning/slätter för att fortsatt hålla ytan öppen.)	5b	Vid behov	3
Uppföljning av skötselåtgärd		Efter åtgärd	1

8. Referenser

Referenser specifikt för detta naturreservat:

Sveriges geologiska undersökning (SGU), 2018, Den senaste nedisningen i södra Sverige – och tiden dessförinnan, Rapporter och meddelanden 13.

Sveriges geologiska undersökning (SGU), 2023, Hindens rev – där istiden tog slut

Allmänna referenser:

EU:s art- och habitatdirektiv (direktiv 92/43/EEG) annex 2 och 4.

EU:s fågeldirektiv (direktiv 79/409/EEG) annex 1.

Länsstyrelsen Västra Götalands län, 2019, Strategi för formellt skydd av skog i Västra Götalands län. Rapport 2019:05. Länsstyrelsen Västra Götaland, Göteborg.

Naturvårdsverket, 2003. Att skylta skyddad natur. Naturvårdsverket, Stockholm.

Naturvårdsverket, 2003. Kartering av skyddade områden – skogstyper i naturreservat och nationalparker. Rapport 5282, Naturvårdsverket, Stockholm.

Naturvårdsverket, 2016. Tillgängliga koder för attributet ”Naturtyp” i NNK-IT systemet (Ärenden: NV-08177-15). Naturvårdsverket, Stockholm.

Naturvårdsverket, 2017. Nationell strategi för formellt skydd av skog. Rapport 6762, Naturvårdsverket, Stockholm.

Påhlsson, L. (red.). 1998. Vegetationstyper i Norden. TemaNord 1998:510, Nordiska Ministerrådet, Köpenhamn.

SLU Artdatabanken, 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala

Bilaga 3a

Tabell 1 Arter

Förekomst av

- signalarter (S), arter som används för att lokalisera och urskilja skogar med höga naturvärden (Skogsstyrelsen, Nitare 2010)
- rödlistade arter uppdelade enligt Artdatabankens kategorier: Nationellt utdöd (RE); Akut hotad (CR); Starkt hotad (EN); Sårbar (VU); Nära hotad (NT); Kunskapsbrist (DD), (SLU Artdatabanken 2020)
- arter (ÅGP) som omfattas av Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för hotade arter
- arter (EU) är de arter för vilka Sverige ska peka ut Natura 2000-områden, det vill säga arter som är listade i EU:s fågeldirektiv (direktiv 79/409/EEG) bilaga 1, art- och habitatdirektiv (direktiv 92/43/EEG) bilaga 2 eller listan över övriga arter av våtmarksfåglar som angetts förekomma inom Natura 2000-områden i Sverige.
- Arter (övriga EU) som är listade i EU:s art- och habitatdirektiv (direktiv 92/43/EEG) bilaga 4 omfattas av ett generellt artskydd.

Art	Kategori	Skötsel område	Inventeringsdatum	Källa/ Uppgiftslämnare
Kärlväxter				
Skogsalm (<i>Ulmus glabra</i>)	Akut hotad (CR)	1, 2	2023	Länsstyrelsen och Artportalen
Ask (<i>Fraxinus excelsior</i>)	Starkt hotad (EN)	1,2	2023	Länsstyrelsen
Strandviol (<i>Viola stagnina</i>)	Sårbar (VU)	1	2021	Artportalen
Svampar				
Lateritticka (<i>Postia lateritia</i>)	Sårbar (VU)	2a	1999	Artportalen
Djur				
Havsörn (<i>Haliaetus albilla</i>)	Nära hotad (NT) EU	1-5	2023	Länsstyrelsen

Art	Kategori	Skötsel område	Inventerings- datum	Källa/ Uppgiftslämnare
Mindre hackspett (Dryobates minor)	Nära hotad (NT)	2	2022	Länsstyrelsen
Fiskgjuse (Pandion haliaetus)	EU	1-5	2023	Länsstyrelsen
Lärkfalk (Falco subbuteo)		1-5	2023	Länsstyrelsen

Tabell 2 Naturtyper

Markslag och naturtyper. Målarealerna är de som förväntas efter eventuella restaurerings- och skötselåtgärder.

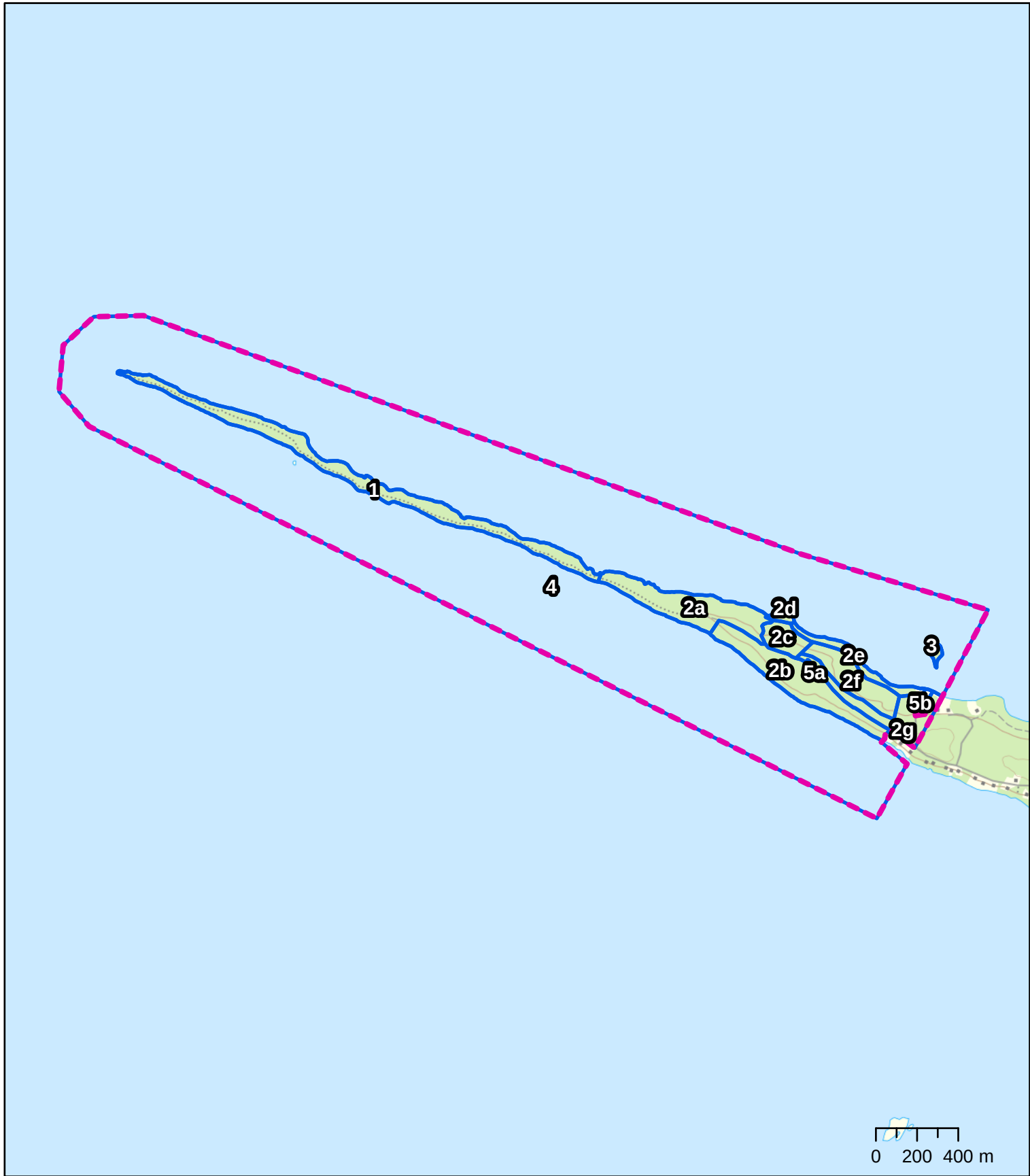
¹ Kartering av skyddade områden (KNAS), (Naturvårdsverket 2003)

² Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker (Löfgren & Andersson 2000)

⁵ Bedömningsgrunder för miljö kvalitet (Naturvårdsverket 1999)

Markslag och Naturtyp	Areal år 2023 (ha)	Målareal (ha)
Barrskog:	29,4	29,1
Lövblandade barrskogar ¹	29,4	29,1
Lövskog:	9,4	9,4
Triviallövskog ¹	3,5	9,4
Lövskog övrig	5,9	
Busksnår, bryn²:	15,5	15,5
Sjö⁵:	324,8	324,8
Mesotrof sjö	324,8	324,8
Strandzon:	0,3	0,3
Strandzon övrig (gräsmatta, uppläggningsplats med mera, eller annan ej hävdad mark vid vatten)	0,3	0,3

Markslag och Naturtyp	Areal år 2023 (ha)	Målareal (ha)
Vägar, hamn, parkeringsplats med mera (relativt mycket hårdgjord yta):	0,2	0,5

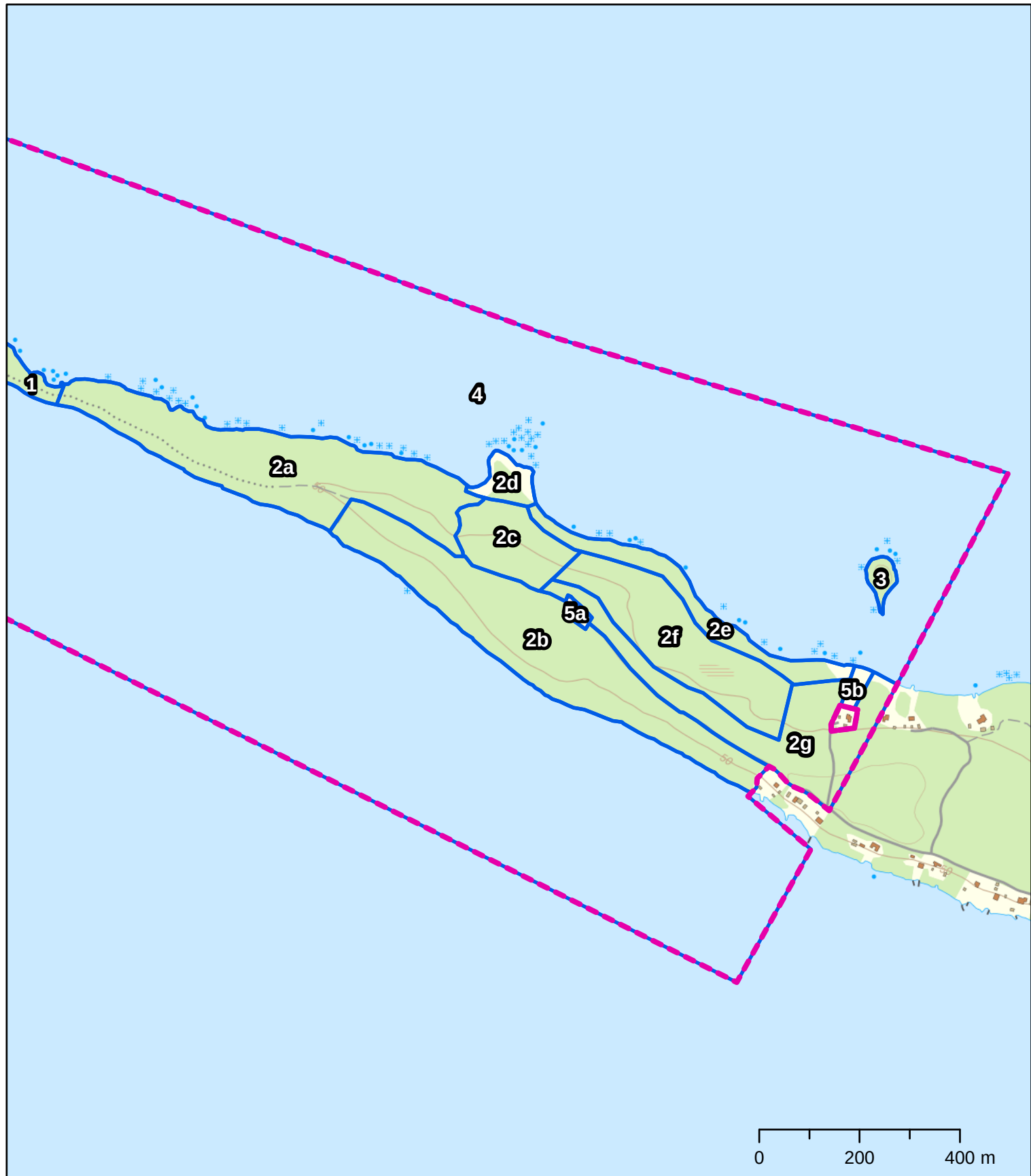
Bilaga **3b** - Skötselområden

- Reservatsgräns
- Skötselområden

Illustrationskarta till skötselplan för
Hindens revs naturreservat
Tillhör Länsstyrelsens beslut
2024-09-16, dnr 511-4038-2016

Länsstyrelsen
Västra Götaland

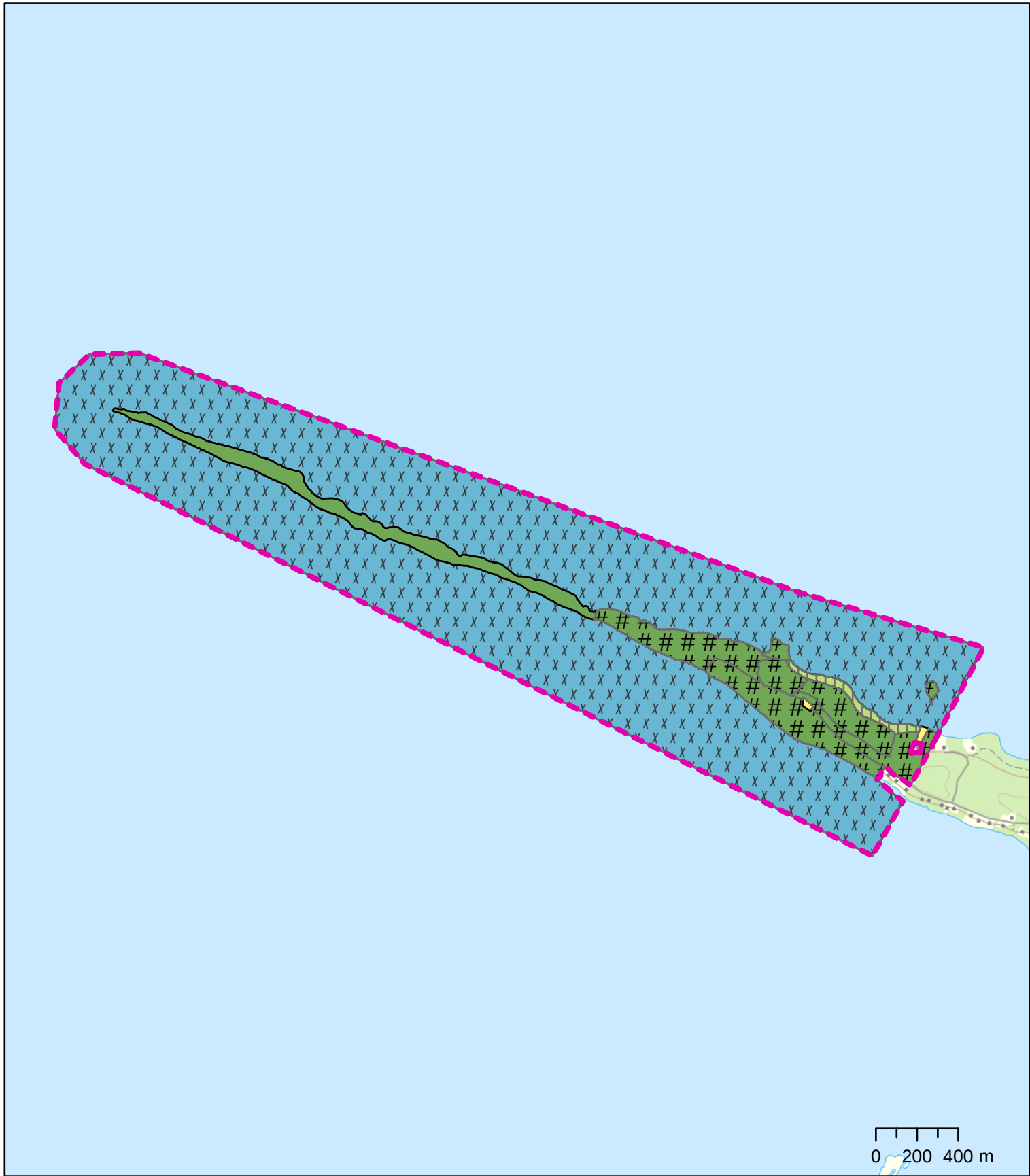
Bilaga 3c - Skötselområden

- Reservatsgräns
- Skötselområden

Illustrationskarta till skötselplan för
Hindens revs naturreservat
Tillhör Länsstyrelsens beslut
2024-09-16, dnr 511-4038-2016

Länsstyrelsen
Västra Götaland

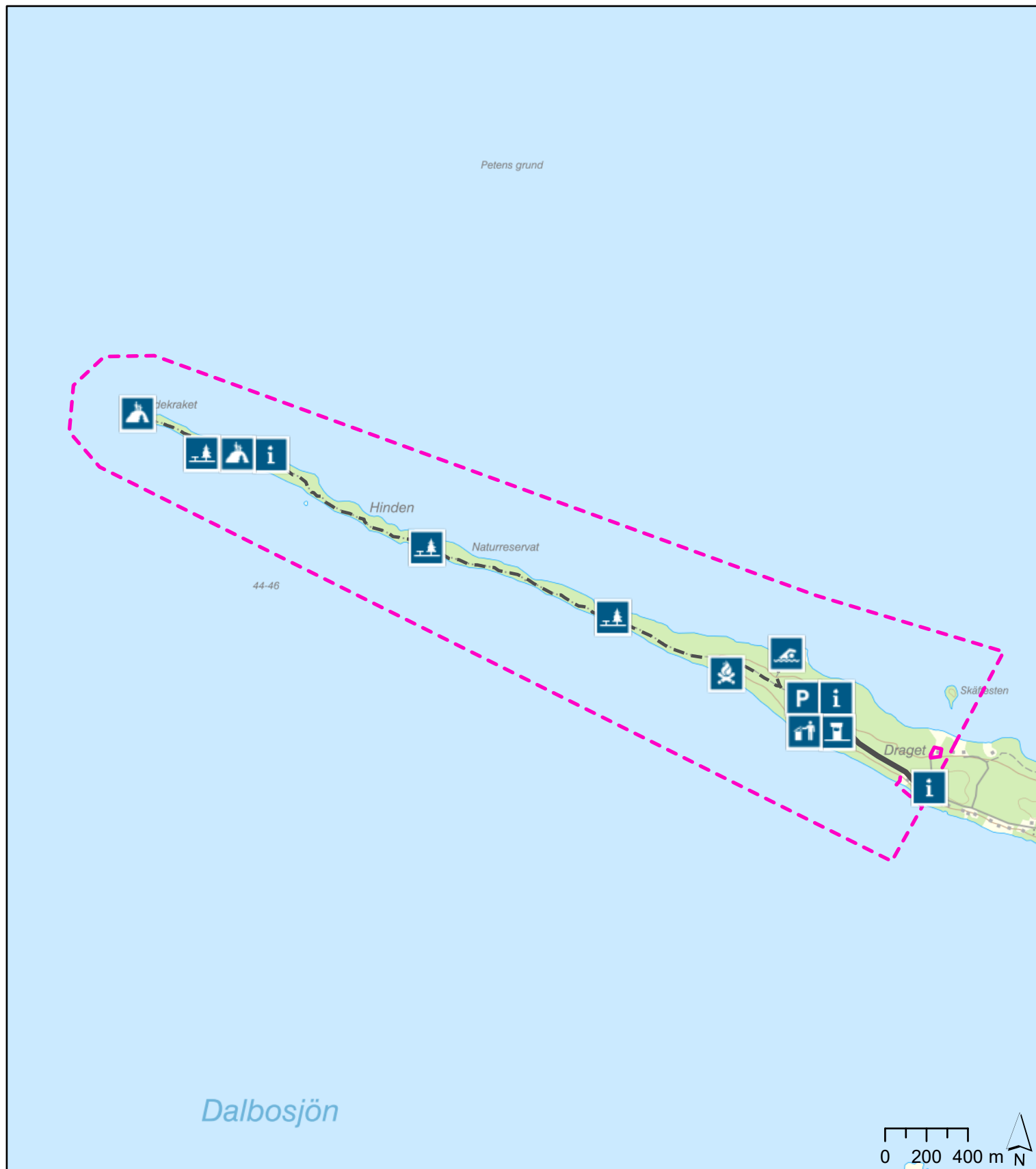
Bilaga 3d - Naturtyper

- Reservatsgräns
- 3130 - Ävjestrandsjöar
- 6960 - Öppen icke-natura naturtyp
- 9010 - Taiga
- 9080 - Lövsumpskog
- 9906 - Icke-natura skog, triviallövskog

Illustrationskarta till skötselplan för
Hindens revs naturreservat
Tillhör Länsstyrelsens beslut
2024-09-16, dnr 511-4038-2016

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Bilaga 3e - Friluftsanordningar

	Reservatsgräns		Utsiktsplats
	Stig		Badplats
	Väg		Eldstad
	P-plats		Sopkärl
	Informationsskylt		Rastplats
	Toalett		

Illustrationskarta till skötselplan för
Hindens revs naturreservat Tillhör
Länsstyrelsens beslut
2024-09-16, dnr 511-4038-2016

Länsstyrelsen
Västra Götaland

© Länsstyrelsen Västra Götaland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Inkomna synpunkter på Länsstyrelsens förslag till beslut och skötselplan för Hindens rev daterat 2024-01-16

Havs- och Vattenmyndigheten tillstyrker förslaget. HaV påtalar att de limniska naturvärdena bör beskrivas bättre i naturreservatets syfte.

Länsstyrelsens kommentar:

Länsstyrelsen har kompletterat naturreservatets syfte med en tydligare skrivning kring områdets limniska naturvärden. Texten under rubriken Motivering och förtydligande av föreskrifter har också kompletterats för att bättre beskriva områdets limniska naturvärden. Även skötselplanen har kompletterats med en tydligare beskrivning av de limniska naturvärdena.

SGU (Sveriges geologiska undersökning) är mycket positiva till att detta geovetenskapligt värdefulla område, som också har stor betydelse för friluftslivet, får ett utökat skydd.

Länsstyrelsens kommentar:

Länsstyrelsen tolkar SGU:s yttrande som att man är nöjd med hur avgränsningen av naturreservatet har gjorts samt hur de geovetenskapliga värdena beskrivs och skyddas i beslut och skötselplan.

Skogsstyrelsen har inga synpunkter på presenterat underlag och ställer sig positiv till att naturreservatet bildas.

Länsstyrelsens kommentar:

Ärendet med förslag om en utökning av naturreservatet initierades 2016 av den avverkningsanmälan som lämnades till Skogsstyrelsen för Nolbacka 1:6. Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen delade bedömning att skogen på hela skiftet Nolbacka 1:6 bör prioriteras för skydd enligt Strategin för formellt skydd av skog. Skogsstyrelsen delade även Länsstyrelsens bedömning av att skogen i det befintliga naturreservatet har ett högt naturvärde och därmed ska ha ett fortsatt skydd.

Lidköpings kommun, ser i sitt yttrande positivt på förslaget. Man konstaterar att förslaget inte påverkar Lidköpings kommun i form av markägare. Förslaget är väl förenligt med kommunens översiktsplan för området. Förslaget förväntas inte väsentligt påverka Lidköpings kommuns förvaltaransvar i naturvårdsområdet. Hindens udde – Svalnäs. Formellt sett minskar kommunens naturvårdsförvaltaransvar något jämfört med idag då förslaget innebär att naturvårdsområdets arealsmässiga omfattning minskar i samma utsträckning som Hindens revs naturreservat utökas.

Kommunens förvaltaransvar i naturreservatet Hindens rev innebär i och med tidigare överenskommelse att sköta renhållning samt att sköta en grillplats och rastplatser längs leden ut på Hindens rev. Staten har ansvar för övriga delar av förvaltningen. Detta ansvar förändras inte i och med utökningen av Hindens revs naturreservat. Då kommunen inte ser att förvaltaransvaret för naturreservatet förändras har kommunen inga invändningar mot förslaget som sådant.

Då områdesbestämmelserna för det vatten som föreslås ingå i reservatet inte väsentligt skiljer sig från de regleringar som redan råder genom gällande strandskydd är inte heller detta något kommunen motsätter sig.

Sammanfattningsvis ser således Lidköpings kommun att föreslagen utökning av Hindens revs naturreservat inte väsentligt förändrar områdesbestämmelserna och förvaltning i området. Förslaget är väl förenligt med gällande översiktsplanering för området och Lidköpings kommun ställer sig positiva till förslaget.

Länsstyrelsens kommentar:

Länsstyrelsen konstaterar att Lidköpings kommun delar Länsstyrelsens bedömningar i ärendet. Det kan särskilt konstateras att kommunen delar Länsstyrelsens bedömning av att naturreservatets nya avgränsningen inte på ett väsentligt sätt skiljer sig från de regleringar som redan gäller inom området.

Anders Söneborn (Nolbacka 1:6) har inte lämnat in något skriftligt yttrande under remisstiden. Muntligt samråd har dock skett med Anders Söneborn under remisstiden.

Länsstyrelsens kommentar:

Under remisstiden har samråd på telefon genomförts med Anders Söneborn. Dessa kontakter har klargjort hur vissa delar av beslut och skötselplan ska tolkas. Länsstyrelsen bedömning är att Anders Söneborn anser att beslut och skötselplan följer den överenskommelse om intrångsersättning som är tecknad för fastigheten Nolbacka 1:6.

Simon Andreae (Skog 2:14), fastigheten äger andelar i den samägda fastigheten på Hindens revs yttre del. Simon Andreae har i nio punkter redovisat sina synpunkter på förslaget.

1.

Länsstyrelsen har arbetat fram det förslaget under lång tid men ändå inte gjort det i samarbete med markägarna vilket är mycket konstigt om dom vill ha ett samarbete med markägarna.

2.

Länsstyrelsen har ej skött om det dom redan har. Vägarna underhålls dåligt då asfalten håller på att gå sönder mellan Örslösa och Söne på grund av mycket trafik. Grusvägarna är väldigt dåliga under höst- och vinterperioderna. Stigarna ut på Hindens rev har inte underhållits. Vändplanen som ligger i anslutning till parkeringen är oftast full med bilar så att lastbilar ej kan vända på den. Och att då öka turistmängden är inte hållbart.

3.

Länsstyrelsen vill ta vatten utan att ge någon ersättning för det. Varför ska gränsen vara på 300 meter? Hur ska man veta vart man mäter ifrån? Vattenståndet/strand-

kantens gräns flyttas ju beroende på årstid/torkår/blötår?

4.

Jag vill ej ha mer restriktioner och regler att hålla reda på, på mina marker. Vi har tagit hand om Hindens rev i över 500 år och de har aldrig varit så dåligt skött som när länsstyrelsen har tagit hand om det.

5.

A6 förbud mot betesdrift bör tas bort.

6.

B9 Ska inte bara vara till för granbarkborre utan vara till för alla insekter och sjukdomar som kan vara stor risk för skador på skogen.

7.

C2 Vi har för tillfället många som campar inom det förbjudna området idag. Och länsstyrelsen har inte gjort tillräckligt för att förhindra det. Som till exempel sätta upp tydliga skyltar eller skicka ut någon kontrollant.

8.

C6 Länsstyrelsen inför en massa regler som inte efterföljs när de kommer till privatpersoner. Vem ska se till att privatpersonerna inte utövar vattensporter och vad blir straffet om man bryter mot det?

9.

Alla regler som finns får endast markägare straff för när de bryts. Men de regler som är till för privatpersoner efterhålls inte och privatpersoner får inte något straff när dom bryter det som att campa på förbjudet område, parkera på fel ställe som hindrar utryckningsfordon eller utför brandrisk. Jag tror inte heller på att om dom skulle utöva vattensporter eller liknande inom de 300 meterna så kommer det inte vara någon som kontrollerar dem och efterhåller reglerna.

Länsstyrelsens kommentar:

1.

Den yttre delen av Hindens rev, väster om fastigheten Nolbacka 1:6, har varit ett skyddat område under lång tid. I praktiken sedan 1958 då Länsstyrelsen beslutade om fridlysning med stöd av dåvarande naturskyddslag. Därefter har beslut om naturreservat tagits 1970 samt ändring av föreskrifter och fastställande av skötselplan 1986. Länsstyrelsens förvaltning av skyddade områden bör alltid ske i samverkan med bland annat berörda markägare.

Inför den utökning med skydd av skog som nu sker på fastigheten Nolbacka 1:6 har Länsstyrelsen lagt ner relativt mycket tid på dialog med framförallt berörd markägare där. Men även med Skaraborgs Naturskyddsföreningen, inför Statens köp av Nolbacka 1:31 och 1:32, med Lidköpings kommun med flera. Vidare är det Länsstyrelsens bedömning att förslaget till reviderade föreskrifter och en ny skötselplan i sak inte innebär några stora förändringar för den yttre delen av Hindens rev, jämfört med hur det är idag. På initiativ från markägarna för den samfällt ägda fastigheten (Skog 2:14, Nolbacka 1:9 och 1:10) har dialog om de yttre delarna av Hindens rev genomförts under remisstiden.

2.

Länsstyrelsen delar inte uppfattningen att det befintliga naturreservatet Hindens rev inte sköts. Men det är ändå så att skötseln kan förbättras i vissa avseenden. När det gäller vägen mellan Örslösa och Söne kan man konstatera att det är Staten, via Trafikverket, som är väghållare för denna sträcka. Frågor om underhåll och ansvarsfördelning för denna väg får hanteras via Trafikverket. För sträckan Söne kyrka till fastigheten Nolbacka 1:44 på Hindens rev är det Söne Vägsamfällighetsförening som är väghållare. Frågor om underhåll och ansvarsfördelning för vägen får hanteras via Vägsamfälligheten.

I samband med att Hindens revs naturreservat utökas och naturvårdsområdet minskar i motsvarande grad så finns det anledning att se över andelstalen i vägen. Lantmäteriet har en pågående förrättningsprocess kring vägfrågan. Länsstyrelsen kommer att medverka i denna översyn.

När det gäller stigen ut på Hindens rev så har den underhållits (röjts) under årens lopp där Länsstyrelsen, i egenskap av förvaltare, har det övergripande ansvaret. Under våren 2024 har Länsstyrelsen genomfört en förnyad röjning av buskar med mera längs stigen.

Länsstyrelsen delar bedömningen att parkeringen av bilar inte alltid sker på ett tillfredsställande sätt. Skötselplanen har kompletterats med ytterligare förtydliganden kring hur parkeringsplatsen bör organiseras med skyltning och annat för att parkeringen ska fungera bättre.

Under remisstiden har Simon Andreae och Arne Andreae framfört ett förslag om att en ny vändplan skulle kunna anläggas på fastigheten Skog 2:14 (som ägs av Simon Andreae). Direkt öster om Hindens revs naturreservat. Då kan man hänvisa timmerbilar och liknande att vända där, eftersom det är onödigt att de ska åka ut till nuvarande vändplats. Länsstyrelsen anser att detta är ett bra förslag. Länsstyrelsen vill tillsammans med Lidköpings kommun och Simon Andreae ta fram ett sådant förslag och medverka till finansiering med mera till denna nya vändplats.

3.

Länsstyrelsens beslut innebär att Hindens revs naturreservat även ska omfatta det vattenområde på cirka 300-400 meter från stranden som omger revet. Tidigare avgränsning följer strandlinjen, vilket var praxis för så kallade fridlysningsbestämmelser som togs tidigare (1958) enligt naturvårdslagen. De riktlinjer som numera tillämpas för avgränsning av naturreservat innebär att naturreservatet även bör omfatta ett lämpligt vattenområde utanför strandlinjen. Ett av skälen till att strandlinjen inte är en bra avgränsning är att den varierar med ändrat vattenstånd i Vätern. Vägledande för Länsstyrelsens avgränsning i detta fall är bland annat att föreskrifterna för naturreservatet då även omfattar begränsningar för eventuell exploatering inom vattenområdet. Länsstyrelsen har även vägt in de geologiska och de limniska bevarandevärdena i avgränsningen. Eftersom de geovetenskapliga värdena för ändmoränen även finns under vattenytan. Genom att studera sjökortet kan man se att det nya förslaget till avgränsning av naturreservatet i hög grad följer den bottenkurva där ändmoränen övergår i annan botten, norr respektive söder om revet.

Avgränsningen i vattenområdet gör också att C Föreskrifter kan införas som omfattar ordningsföreskrifter som är riktade till allmänheten. Det gäller exempelvis att man inte får utöva vattensporter på ett sådant sätt att det kan störa annat friluftsliv, skada mark eller växlighet eller störa djurlivet.

Vad det gäller frågan om ersättning så medför inte den nya avgränsningen, eller de reviderade föreskrifterna, någon ytterligare begränsning i den pågående markanvändning för berörda markägare. Exempelvis begränsas inte rätten till fiske eller jakt inom vattenområdet. Därmed bör det heller inte utgå någon särskild ersättning till berörda rättighetsägare inom vattenområdet.

Länsstyrelsens bedömning är att det är ett viktigt allmänt intresse att Hindens rev, inklusive en del av de geologiska bottenstrukturerna och omliggande vattenområde, får ett stärkt skydd inom naturreservatet. Vid en vägning mot enskilda intressen i området är det Länsstyrelsens bedömning att avgränsningen av naturreservatet och föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att tillgodose syftet med skyddet.

När det gäller frågan om ersättning så har Länsstyrelsen under remisstiden fört en diskussion med berörda fastighetsägare till Skog 2:14 respektive Nolbacka 1:9 och 1:10 om Staten kan köpa in marken på revets yttre del. Länsstyrelsen har därför tagit fram en värdering av berörd mark. Berörda markägare är positiva till att en värdering tas fram. Med värderingen som grund kommer en förhandling att genomföras med berörda markägare för att Staten eventuellt ska kunna köpa marken eller genomföra ett markbyte. Området är välbesökt av det rörliga friluftslivet vilket är ett särskilt motiv för Staten att försöka förvärva marken.

4.

Hindens rev är ett omtyckt besöksmål. Länsstyrelsen bedömer att de föreskrifter som föreslås behövs för att natur- och friluftsvärdena ska bevaras och utvecklas. Länsstyrelsens ambition är också att besöksanordningar som till exempel parkeringsplatser och vandringsleder, ska vara i bra skick att alla besökare på ett bra sätt kan njuta av området.

5.

När det gäller förbudet mot bete (Föreskrift A6) så infördes denna föreskrift genom Länsstyrelsens beslut 1986 om ändring av föreskrifterna. Bakgrunden då var att man bedömde att betesdriften i området hade upphört sedan flera decennier tillbaka i tiden. Områdets vegetation har därefter utvecklats mer mot skog och buskar. De naturvärden som var knutna till tidigare bete i området har, i motsvarande grad, minskat. Att återinföra bete i detta område, med ett så omfattande friluftsliv längs en smal udde, innebär också risk för en del ”praktiska problem” kring besökare och betesdjur.

Ett återupptaget bete på Hindens rev skulle i och för sig kunna innebära att vissa naturvärden, knutna till betesmarker, kan restaureras. Men de naturvärden som är knutna till skog, i form av död ved med mera, riskerar då istället att påverkas negativt. När det gäller en restaurering måste man också ha en långsiktighet i betet av området, ur såväl ekonomisk som praktisk synpunkt. Länsstyrelsens samlade bedömning är att det tillsvidare inte finns tillräckliga naturvårdsmässiga motiv för att ta bort de gällande föreskrifter som förbjuder uppsättning av stängsel och att bedriva betesdrift revet. Föreskrift A6 har därmed inte tagits bort.

6.

Föreskrift B9 ger förvaltaren (Länsstyrelsen) möjlighet att under vissa förutsättningar vidta åtgärder för att begränsa eller förhindra storskaliga angrepp av åttatandad granbarkborre. Det finns några etablerade metoder för detta som också nämns i föreskriften.

När det gäller andra eventuella insekter och sjukdomar som kan skada naturvärdena i området leder det för långt att i föreskrifterna försöka förutse vilka dessa är och vilka åtgärder som i så fall kan bli aktuella. Om sådana insekter eller sjukdomar orsakar problem i området får en bedömning ske från fall till fall av förvaltaren (Länsstyrelsen) i samråd med Skogsstyrelsen (sektorsmyndighet). Om det finns särskilda skäl kan dispens från föreskrifterna ges för lämpliga åtgärder. Föreskrift B9 har inte ändrats i beslutet.

7.

Länsstyrelsen är medveten om det ibland förekommer tältning och annan övernattnings i så väl det befintliga naturreservatet Hindens rev, som i det angränsande naturvårdsområdet Hindens udde – Svalnäs, trots att det är förbjudet enligt gällande föreskrifter. Länsstyrelsen delar uppfattningen om att förbättrad information med exempelvis skyltar samt förbättrade tillsynsinsatser bör göras för att minska omfattningen av camping i området. Det är Lidköpings kommun som är förvaltare av naturvårdsområdet. Åtgärderna bör därför vidtas i samverkan mellan Länsstyrelsen och Lidköpings kommun.

8.

Föreskrift C6 innebär att det är förbjudet att utöva vattensporter på ett sätt som kan störa annat friluftsliv eller skada mark eller växlighet eller störa djurlivet. Länsstyrelsen är medveten om att det i praktiken kan vara svårt att se till att dessa föreskrifter följs fullt ut.

Länsstyrelsens har dock som ambition att via information och tillsyn försöka se till att dessa störningar begränsas.

9.

C Föreskrifter för naturreservat ska ses som ett tydliggörande av vilka regler som gäller för att naturvärden och/eller störningar för friluftslivet i området, ska förebyggas. Det finns anledning att tro att de flesta som läser en informationsskylt, om att det exempelvis är förbjudet att tälta inom ett naturreservat, även följer denna föreskrift. För förseelser mot dessa föreskrifter finns straffbestämmelser i 29 kap. Miljöbalken.

När det gäller Hindens revs naturreservat och Naturvårdsområdet Hindens udde - Svalnäs så delar Länsstyrelsen bedömningen att efterlevnaden mot exempelvis camping i området tidvis är bristfällig. Felaktig parkering i området är också ett problem som Länsstyrelsen har ett ansvar för att förebygga och åtgärda och något vi kommer att jobba vidare med.

Dödsbo efter Gun Boström c/o Jonas Boström (Nolbacka 1:9 och 1:10),

fastigheterna äger andelar i den samägda fastigheten på Hindens revs yttre del. De har i ett yttrande meddelat följande: Å Gun Boströms Dbo vägnar motsätter vi oss förslaget angående naturreservat på Hindens Rev. Vi anser att detta är privat mark som sedan 1800-talet funnits i vår ägo och delvis skogsbrukats. Vi ämnar inte gå med på detta utan mer diskussioner.

Länsstyrelsens kommentar:

När det gäller frågan om ersättning så har Länsstyrelsen under remisstiden 2024 fört en diskussion med berörda fastighetsägare till Skog 2:14 respektive Nolbacka 1:9 och 1:10 om Staten kan köpa in marken på revets yttre del. Länsstyrelsen har tagit fram en värdering för denna fastighet. Berörda markägare är positiva till att en

värdering tas fram. Med värderingen som grund pågår en förhandling med berörda markägare för att Staten eventuellt ska kunna köpa marken. Se även ovan. Länsstyrelsen kan fatta beslut om en utökning av naturreservatet, samt nya föreskrifter och skötselplan, även om ett markköp/markbyte, inte är genomfört. Ett markköp/markbyte kan även genomföras efter det att Länsstyrelsen har fattat beslut i reservatsärendet.

Söne Hembygdsförening tar i sitt yttrande upp att Hindens rev har stora både naturvärden och kulturvärden. Söne Hembygdsförening är positiv till att detta får ett starkt skydd i framtiden. Hembygdsföreningen bekräftar att man har rådighet (äger) och förvaltar den så kallade Båken som står i reservatet ute på revet. För att båken, som är ett sjömärke med ett högt kulturvärde, även i framtiden ska bevaras i ett bra skick, tar föreningen upp ett antal punkter som man anser måste beaktas i det kommande reservatsbeslut med föreskrifter och skötselplan.

- Det måste vara möjligt och tillåtet att vid renovering, underhåll, skötsel och tillsyn, med fordon (fyrhjuling eller liknande) transportera material m.m., genom reservatet fram till båken.
- Det måste vara möjligt och tillåtet att lägga till med mindre båt vid båken, i samband med transporter av material m.m. vid renovering, underhåll, skötsel och tillsyn av båken.
- Det måste vara möjligt och tillåtet att arbeta med båken och att använda nödvändiga maskiner och redskap, stegar och ställningar m.m. vid detta arbete.
- Vi önskar möjlighet och tillåtelse att inreda och bruka båken som rastplats och vindskydd, för besökare av Hindens rev. En önskan är också att Lst bekostar och röjer sly runt båken, samt bekostar, iordningställer och underhåller en rastplats med bord, bänkar, soptunnor och informationstavlor m.m. i anslutning till båken. Vi hänvisar till muntliga samråd med Örjan Nilsson i februari 2024.
- Vi önskar också möjlighet och tillåtelse att i anslutning till båken och rastplatsen, sätta upp informationsskylt med möjlighet för besökare att via swish eller liknande bidra med frivilliga gåvor till Hembygdsföreningens skötsel och underhåll av båken. Vi hänvisar även här till muntliga samråd med Örjan Nilsson i februari 2024.
- Vi önskar också möjlighet och tillåtelse att i anslutning till båken och rastplatsen anordna mindre sammankomster i informationssyfte.

Länsstyrelsens kommentar:

Söne Hembygdsförening tar upp vilka möjligheter man behöver ha för transporter med mera för skötsel och underhåll av båken. Länsstyrelsens anser att det är bra förslag som föreningen framför. Länsstyrelsen har därför i undantagen från A Föreskrifterna och från C Föreskrifterna förtydligat att underhåll, transporter av byggmaterial med mera ska kunna genomföras i enlighet med föreningens förslag. Något särskilt undantag för att använda och lägga till med båt i anslutning till båken behövs inte, eftersom något förbud mot detta inte finns i föreskrifterna. Länsstyrelsen har även kompletterat skrivningarna i skötselplanen så att det tydliggör att nödvändigt underhåll av båken kan genomföras.

När det gäller att inreda och bruka båken som rastplats och ett enkelt vindskydd så tycker Länsstyrelsen att det är en god idé. Länsstyrelsen förutsätter att båken inte kommer att ändras exteriört utan att det även i framtiden kommer att se ut som ett sjömärke. Länsstyrelsen förutsätter också att ändringar inte vidtas som kräver bygglov eller liknande. Länsstyrelsen kan inom ramen för förvaltningen av naturreservatet återkommande röja sly i anslutning till båken. Länsstyrelsen kan i

samverkan med Lidköpings kommun också iordningställa en rastplats i anslutning till båken, liksom en informationstavla om naturreservatet även på denna plats. Länsstyrelsen räknar med att Hembygdsföreningen kan bidra med information om båkens historia på platsen.

När det gäller förslaget om en soptunna i anslutning till båken så är Länsstyrelsen tveksam till det. Ett viktigt skäl är att det svårt att ordna en kostnadseffektiv tömning av ett sådan avfallskärl. Det finns avfallsbehållare vid parkeringsplatsen dit det är en stig på cirka 3 km att gå. Vid båken bör besökarna förslagsvis få information om att närmaste avfallsbehållare finns vid parkeringsplatsen. Länsstyrelsen har stämt av denna fråga med Lidköpings kommun som har ansvaret för tömning av avfallsbehållare i naturreservatet. Lidköpings kommun delar Länsstyrelsens bedömning av att en avfallsbehållare tillsvidare inte bör ordnas vid båken. Om det i framtiden visar sig att problemen med nedskräpning vid båken blir för stora kan dock frågan tas upp på nytt.

Det är Söne Hembygdsförening som är ägare och har rådighet över båken. Länsstyrelsen har inget emot att föreningen sätter upp en skylt vid båken, för att få in frivilliga bidrag till skötsel och underhåll. Länsstyrelsen har i undantagen från C Föreskrifterna tydliggjort att sådan information får sättas upp i anslutning till båken.

Söne Hembygdsförening vill ha möjlighet att anordna mindre sammankomster i anslutning till båken. Med mindre sammankomster utgår Länsstyrelsen från att antalet deltagare inte är fler än 100 personer. Länsstyrelsen har inget att erinra mot det. Om Hembygdsföreningen planerar för en sammankomst där man kan förvänta sig fler än 100 deltagare så ska man ansöka om tillstånd för det enligt Föreskrift C 13.

ÖSS VA Ekonomisk förening har i ett yttrande meddelat att man har ledningar och ledningsrätt gällande vatten, avlopp och bredbandskanalisering i den östra delen av naturreservatet. Föreningen anger sammanfattningsvis att Länsstyrelsens beslut med föreskrifter måste ändras och tydliggöras så att föreningen har möjlighet att reparera och underhålla dessa ledningar. Föreningen föreslår även att gränsen för naturreservatet bör flyttas något åt väster. Så att föreningens ledningar inte ligger inom naturreservatet.

Länsstyrelsens kommentar:

Länsstyrelsen kan konstatera att föreningen är sakägare i ärendet genom att man har ledningar med ledningsrätt i området. Enligt den karta som föreningen har redovisat följer ledningarna till stor del befintlig väg i området samt naturreservatet östra gräns, som även är en fastighetsgräns. Länsstyrelsens bedömning är att föreningens ledningar är dragna på ett sådant sätt att de inte innebär någon nämnvärd påverkan på naturvärdena i området. Framtida underhåll och reparationer lär knappast heller orsaka någon nämnvärd påverkan på naturvärdena eller på det rörliga friluftslivet.

Länsstyrelsen har i beslutstexten och undantag från föreskrifterna, tydliggjort att föreningens ledningar får underhållas på det sätt som föreningen har begärt. Länsstyrelsen anser därmed att det, av flera skäl, inte finns någon anledning ändra föreslagen gräns för naturreservatet. Ledningarna kommer att kunna underhållas på ett bra sätt ändå, även i de delar som ligger inom naturreservatet.

Lars Svensson (Nolbacka 1:43) har lämnat in ett yttrande som ägare av fritidshuset på fastigheten Nolbacka 1:43. I yttrande anger han att han idag arrenderar en tomt som är betydligt större än Nolbacka 1:43. Som sträcker sig ner till sjön som ligger cirka 110 meter från huset. I yttrandet anges att denna tomt (ligger på fastigheten Nolbacka 1:6) är ”ianspråktagen och används tillfullo”. Vid sjön läggs båtar i sommartid. Vattenområdet ut till ön Skäftesten används till bad, fiske samt diverse vattensporter.

I yttrandet redovisas även att det finns 3-4 P-platser som nyttjas när de har folk på besök. Lars Svensson befarar vidare att deras soptunna kan komma att nyttjas av allmänheten. Lars Svensson befarar även att nybyggnation samt om- och tillbyggnader på tomten kan bli svåra att genomföra.

Lars Svensson motsätter sig en utökning av Hindens revs naturreservat enligt remitterat förslag då han anser att det får kraftigt negativa konsekvenser för deras nyttjanderätt. I yttrandet föreslås att gränsen för naturreservatet ska flyttas så att den går cirka 100 meter ”väster om sista tomten”.

Länsstyrelsens kommentar:

Fastigheten Nolbacka 1:43 ingår inte i Hindens revs naturreservat. Den avstyckade tomten Nolbacka 1:43 ingår även fortsättningsvis i Naturvårdsområde Hindens udde – Svalnäs. Föreskrifterna för naturreservatet Hindens rev påverkar därmed inte möjligheterna för ny-, om- eller tillbyggnad på fastigheten. Det är gällande regler för naturvårdsområdet, gällande områdesbestämmelser med mera som styr det.

När det gäller området mellan Nolbacka 1:43 och sjön så är det Länsstyrelsens bedömning att det bör ingå i Hindens revs naturreservat. Detta delområde omfattas också i sin helhet av den överenskommelse om intrångsersättning som är tecknat för Nolbacka 1:6. Delområdet, och angränsande skog öster om den öppna ytan, har naturvärden och värden för det rörliga friluftslivet som motiverar att det ingår i naturreservatet. Naturreservatets avgränsning åt öster kommer inte att ändras utan kommer att följa fastighetsgränsen för Nolbacka 1:6.

Av beslut, beslutscharta och skötselplan framgår att den öppna gräsmarken mellan Nolbacka 1:43 och sjön även fortsättningsvis får hållas öppen genom röjning/slätter. (Se undantag från föreskrift A7.)

Länsstyrelsen vill också tydliggöra att marken mellan Nolbacka 1:43 och vattnet i fastighetsrättslig mening inte kan ses som en tomtmark som hör till huset. En tomplatsavgränsning finns redan gjord genom tomten för Nolbacka 1:43. Ytan mellan Nolbacka 1:43 och sjön får inte ”privatiseras” och ska vara tillgänglig för allmänheten. Om/när en enkel brygga och båt läggs i sommartid får det inte ske på ett sådan sätt att allmänhetens tillträde till området begränsas. Om och när vattenområdet nyttjas för vattensport så gäller samma regler som för alla andra inom ramen för det rörliga friluftslivet i naturreservatet. Det vill säga allemansrätten och C Föreskrifterna.

När det gäller parkering för besökare till fastigheten Nolbacka 1:43 bör det rimligen gå att lösa på den egna tomten. Placering av soptunna för fastigheten bör normalt också ske på den egna tomten och/eller där entreprenör för renhållning tycker är lämpligt i samband med tömning.

Anna-Lena Haglund och Eric Haglund (Nolbacka 1:44) tillstyrker förlaget till beslut. De anser att det är väl motiverat och genomarbetat. I sitt yttrande framför de

vissa synpunkter på skötsel och förvaltning av området. Dessa synpunkter är i hög grad kopplade till det stora och ökande antalet besökare till Hindens rev. Tidvis uppstår problem med trafikstockning, parkering, nedskräpning, eldning m.m. Husbilar och andra som vill övernatta måste tydligare hänvisas till andra platser.

De efterlyser även en publicering av historiken kring Hindens rev. Där Söne Hembygdsförening nämns som en resurs.

I yttrandet tar man även upp att det finns avtal om arrende för stranden mellan Nolbacka 1:44 och sjön. Man nämner även att det finns en pir som ger skydd åt båtplatser samt en inseglingränna för båten.

De yrkar att gränsen för naturreservatet ska justeras så att den följer en förlängning av den västra gränsen för Nolbacka 1:44, ut i sjön. De tydliggör också att allmänheten redan idag har tillträde till strandzonen mellan Nolbacka 1:44 och vattnet. Samt att avstyckningen av deras fastighet är gjord utifrån de förutsättningarna.

Länsstyrelsens kommentar:

Länsstyrelsen noterar att förslaget till beslut tillstyrks. När det gäller frågorna om problem kring parkering, nedskräpning, eldning med mera, har även andra påtalat detta i sina remissvar (se ovan). Länsstyrelsen, och Lidköpings kommun, är medvetna om dessa problem. Länsstyrelsen avser att, i samverkan med Lidköpings kommun och berörda markägare, försöka vidta åtgärder för att minska problemen med felparkering, nedskräpning, eldning med mera. Detta kan ske på olika sätt exempelvis med bättre information, bättre tillsyn, utse naturvårdsvakter med mera. (Se även ovan.)

När det gäller strandzonen, inklusive piren, mellan Nolbacka 1:44 och sjön, så ingår den ytan inte i Hindens revs naturreservat utan ingår även fortsättningsvis i Naturvårdsområdet. I yttrandet nämns även en inseglingränna till båtplatserna som finns etablerad sedan lång tid. Länsstyrelsen bedömning av hur gränsen för naturreservatet är satt i kartan (i vattnet) är att inte heller inseglingsrännan ligger inom avgränsningen för naturreservatet. Annat än möjligen till en väldigt liten del. Men för tydlighetens skull har ett undantag från föreskrift A2 skrivits in i beslutet som innebär att befintliga inseglingsrännor mot fastigheterna Nolbacka 1:44, 1:45 och 1:46 får underhållas.

Länsstyrelsen har inte justerat gränsen för naturreservatet på det sätt som yttrandet föreslår. Länsstyrelsens bedömning är att det ur såväl naturvårdssynpunkt som för det rörliga friluftslivet och ur arronderingssynpunkt, är bättre att behålla avgränsningen som den är.

Dödsbo efter Kerstin Jansson, c/o Lars Jansson (Nolbacka 1:46 och 1:28) har i sitt yttrande framfört att man tycker att det är onödigt att bilda detta naturreservat. Man anger att de gällande regelverk som finns idag fungerar föredömligt. I yttrandet påtalas även att det ökande antalet besökare har medfört att biltrafiken har ökat markant. Slitaget på vägen och marken har ökat och parkeringsplatsen är ofta full vilket gör att parkering sker i terrängen istället. Någon typ av reglering/styrning av besökare är önskvärt.

Länsstyrelsens kommentar:

Viktiga motiv till att utöka Hindens revs naturreservat är att stärka skyddet av de

geologiska naturvärdena, de limniska naturvärdena, formellt skydda skogen på fastigheten Nolbacka 1:6, samt värna det rörliga friluftslivet i området.

När det gäller förbättring och tillsyn av parkeringsplatsen, se Länsstyrelsens kommentarer ovan.

Sakägarförteckning utökning av Hindens revs naturreservat

Uppgifterna i denna förteckning härrör från utredning gjord av Lantmäteriet. Ändringar och tillägg har dock gjorts i de fall nya uppgifter om ägare och/eller adresser är kända av Länsstyrelsen.

<i>Fastigheter och ägare inom naturreservatet:</i>	
Fastigheter	Ägare
Nolbacka 1:6	Anders Söneborn Guljan Kanat Söneborn Söne Nolbackeberg 1 531 97 LIDKÖPING
Nolbacka 1:9 och 1:10	Dödsbo efter Gun Boström c/o Jonas Boström Rosenvägen 9 531 71 VINNINGA
Skog 1:13 och 2:14	Simon Andreae Söne Skog 2 531 97 LIDKÖPING
<i>Rättighetsinnehavare inom naturreservatet:</i>	
Rättigheter	Innehavare
Nolbacka 1:43 (byggnad) Fastigheten har rätt till väg/ledningar genom naturreservatet Hindens rev (Fastigheten Nolbacka 1:43 ingår inte i Naturreservatet Hindens rev.)	Lars Svensson Färgaregatan 9 532 33 SKARA
Ledningsrätt elledning Till Nolbacka 1:43 m.fl.	Lidköpings Miljö & Teknik Lidköpings elnät Skogvaktarevägen 7c 531 53 LIDKÖPING lidkopingelnat@lidkoping.se
Ledningsrätt för vatten, avlopp och bredbandskanalisering. På Nolbacka 1:6 m.fl.	ÖSS VA Ekonomisk förening c/o Per Larsson Skalunda Fridhem 531 98 Lidköping per.larsson@skalunda.se
Hindens båk (Sjömärke)	Söne Hembygdsförening c/o Carin Kjörk Laxvägen 12 531 74 KÄLLBY kassor.shbf@outlook.com soren.wallgren@markbyran.nu

Vägsamfällighet	Söne Vägsamfällighetsförening c/o Kenneth Svensson Söne Främmestad 2 531 97 LIDKÖPING
-----------------	--

Bilaga 6. Sändlista

Sakägare

Beslutet har skickats till samtliga sakägare enligt sakägarförteckningen bilaga 5.

Övriga

Beslutet har även skickats till följande myndigheter, organisationer, föreningar och övriga som fick beslutet på myndighetssamråd eller remiss:

Lidköpings kommun Samhällsbyggnadsnämnden
Skogsstyrelsen, Distrikt Skaraborg
Skogsstyrelsen
SGU
Havs- och Vattenmyndigheten
Lars Svensson (granne)
Eric Haglund, Anna-Lena Haglund (granne)
Ulf Skogh (granne)
Dödsbo efter Kerstin Jansson, c/o Lars Jansson (granne)
Lena Svensson och Jan Svensson (granne)
LRF Västra Götaland
Mellersta Götalands jordägareförening
Naturskyddsföreningen Skaraborg
Naturskyddsföreningen Lidköping
Friluftsrådet Lidköping Västergötlands Botaniska Förening
Västergötlands Ornitologiska förening
Västgötabergets Svampklubb
SportFiskarna
Anders Larsson (förhandlare)

Så här överklagar du Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsens beslut kan överklagas hos regeringen. **Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Länsstyrelsen.**

Länsstyrelsens e-postadress är:
vastragotaland@lansstyrelsen.se

Skickar du med vanlig post är adressen:
Länsstyrelsen i Västra Götalands län
403 40 Göteborg.

Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Länsstyrelsen överklagandet och handlingarna till regeringen.

Överklagandet ska ha kommit in till Länsstyrelsen senast 2024-10-18.

Överklagandet ska vara skriftligt. I skrivelsen ska du ange

- ditt namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress,
- vilket beslut du överklagar, till exempel genom att ange beslutsdatum och ärendets diarienummer, samt
- hur du anser att Länsstyrelsens beslut ska ändras och varför det ska ändras.